

PSYKOLOGISKA, SOCIALA OCH MOTIVATIONSFAKTORER INOM UNGDOMSFOTBOLLEN

HANSI HINIC

Psykologiska Institutionen

Stockholms Universitet

2004

Licentiatuppsats 2004
Psykologiska Institutionen
Stockholms Universitet
106 91 Stockholm

Sammanfattning

Vilka faktorer som motiverar ungdomar att idrotta samt hur självkänsla, upplevd kompetens och faktorn ”ha skoj” är relaterade till olika motivationsfaktorer har undersökts i denna studie. Vidare undersöktes ungdomars upplevelse av samt föräldrars uppfattning om hur föräldrainvolveringen sker. Dessutom studerades hur föräldrainvolvering är relaterad till motivationsfaktorer, upplevd kompetens, faktorn ”ha skoj” samt individens självkänsla hos flickor och pojkar samt om det finns skillnader mellan könen vad gäller dessa aspekter. Totalt deltog 425 fotbollsspelande flickor och pojkar i åldern 12-18 år. De besvarade ett enkätbatteri angående motivation, självkänsla, upplevd kompetens, faktorn ”ha skoj” samt föräldrainvolvering. Därutöver deltog 797 föräldrar som besvarade frågor om föräldrainvolvering. Resultaten visade att ungdomar främst motiverades av faktorerna ”ha roligt”, ”hälsa” samt ”laganda”. Flickor motiverades mer av faktorn ”laganda” och pojkar mer av faktorn ”utveckla färdigheterna”. Dessutom var självkänsla positivt relaterad till inre motivationsfaktorer. Ungdomarnas upplevelse av föräldrainvolvering stämde överlag överens med vad föräldrarna rapporterade. Vidare var självkänsla positivt relaterad till upplevt beröm och förståelse samt negativt till upplevd press från föräldrarna. Även faktorerna upplevd kompetens och ”ha skoj” var positivt relaterade till självkänsla. Inga skillnader erhöles vad gäller fysiskt aktiva föräldrar jämfört med icke fysiskt aktiva föräldrar på rapporterad föräldrainvolvering eller ungdomars upplevelse av föräldrainvolvering. Flickors bassjälvkänsla var endast relaterad till faderns involvering medan pojkars var relaterad till både moderns och faderns involvering. Upplevd kompetens och faktorn ”ha skoj” var positivt relaterade till moderns respektive faderns beröm och förståelse hos pojkar men inte hos flickor. En slutsats av denna studie är att idrotten i ändå högre utsträckning än i dag bör betona aspekter såsom ”ha skoj”, ”laganda”, samt ”utveckla färdigheterna” i sin verksamhet. Föräldrar bör inta en positiv attityd till sina barns idrottande, vilket inbegriper såväl beröm som förståelse. Tillsammans, med föräldrarna, kan idrottsrörelsen skapa en god miljö för ungdomar att idrotta i och därmed bidra till att ungdomarna grundlägger en livslång vana av regelbunden fysisk aktivitet.

Nyckelord: Föräldrainvolvering, idrott, motivation, självkänsla, upplevd kompetens.

Förord

Detta arbete skulle inte kunna genomföras på egen hand. Nedan vill jag passa på att tacka några som har betytt mycket under resans gång.

Först och främst ett tack till min handledare Peter Hassmén som har varit ett utomordentligt "bollplank" och som har funnits till hands när så jag har önskat. Peter, du har framför allt lärt mig det viktiga självständiga arbetet i denna process! Ett jättetack!!

Därefter vill jag passa på att tacka alla kolleger på Högskolan i Halmstad som på ett eller annat sätt har stöttat mig i arbetet. Dock måste några lyftas fram. Ett stort tack vill jag ge min sektionschef Ole Olsson, som alltid har försökt hitta möjligheterna och inte problemen. Detta har varit värdefullt. Ett jättestort tack Ole! Ett jättetack måste också riktas till min kollega, vän och vapendragare Urban Johnson som alltid har funnits till hands. Jag förstår nu efteråt att just du har varit en bidragande faktor till mina studier, då du i bakgrunden har "opererat på ett optimalt sätt" och sett till att det alltid har funnits "optimal input i systemet att vaska igenom möjligheter"! Ett JÄTTETACK till dig Ubbe!

Ett tack skall också ges till berörda föreningar och ledare som på ett förtjänstfullt sätt har möjliggjort att studien har kunnat genomföras. Ett stort tack till er alla!

Ett tack också till min reskamrat under de två första åren på utbildningen, Magnus Lindwall. Vi delar många "goa" minnen från våra resor men jag undrar om inte följande är det mest minnesvärda: "*Jag vore en läckerbit på 1800-talet*" (Arlanda, 2000).

Vad vore jag utan mina föräldrar?? Ett jättetack till pappa Ivan och mamma Agnes som genom hela mitt liv har stöttat och alltid velat mitt bästa. Ni är också den bästa farmor och farfar som Fredrik kan önska sig! Tack för allt Caca och Wumpi!!

En av de största anledningarna till att mina studier har kunnat genomföras är min kära sambo Ingrid. Utan dig, det stöd som jag har känt samt det arbete som du gör för att hålla ihop familjen hade detta inte kunnat genomföras. Tack för att du finns och för att du är världens bästa mamma till vår son Fredrik!

Sist och minst (till växten) vill jag tacka min son Fredrik! Sedan du föddes har mitt liv fått en helt annan dimension. Tack för att du finns och förgyller mitt liv IK!

Innehållsförteckning

Innehåll	Sida
1. Introduktion	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Motivation: Introduktion	2
1.2.1 Motivation: Teoribildning	3
1.2.2 Motivation: Forskning och tidigare resultat	6
1.3 Självkänsla: Introduktion	7
1.3.1 Självkänsla: Teoribildning	9
1.3.2 Självkänsla: Forskning och tidigare resultat	11
1.4 Föräldrainvolvering: Introduktion	12
1.4.1 Föräldrainvolvering: Teoribildning	14
1.4.2 Föräldrainvolvering: Forskning och tidigare resultat	17
1.5 Könsaspekten	20
1.6 Övergripande undersökningsram	22
2. Metod	23
2.1 Undersökningsdeltagare	23
2.2 Instrument	23
2.3 Procedur	25
3. Resultat	25
3.1 Motivation, självkänsla, upplevd kompetens samt ”ha skoj”	25
3.2 Föräldrainvolvering	28
3.3 Könsaspekten	33
4. Diskussion	42
4.1 Motivation, självkänsla, upplevd kompetens samt ”ha skoj”	42
4.2 Föräldrainvolvering	44
4.3 Könsaspekten	46
4.4 Implikationer	48
4.5 Framtida studier	50
4.6 Metoddiskussion	50
5. Referenser	52

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Dagligen deltar miljontals barn och ungdomar runt om i världen i någon form av idrottslig aktivitet¹ (Berger, 1999; Brustad, 1996; Brustad, Babkes, & Smith, 2001). I Sverige beräknas över 50 procent av alla barn och ungdomar vara engagerade inom idrottsrörelsen (Riksidrottsförbundet, 2000). Då den idrottsliga debuten sker allt tidigare (Brustad et al., 2001; Engström, 1996; Roberts & Treasure, 1992) blir konsekvensen att barns och ungdomars liv och utveckling också tidigt påverkas av deras idrottsliga engagemang, på såväl ett fysiologiskt, socialt som på ett psykologiskt plan (Ewing, Seefeld, & Brown, 1996; Roberts & Treasure, 1992).

Deltagande i idrott erbjuder rika möjligheter till att utveckla kamratskap och goda relationer både med andra barn (Weiss, Smith, & Theebom, 1996) och med den egna familjen, samtidigt som möjligheterna att förbättra sina färdigheter ökar (Brustad, 1993; Davis, 2000; Walker, 1993). På frågan varför barn och ungdomar är engagerade inom idrottsrörelsen finns det många svar. Det kan handla om att ha skoj, göra något de redan är bra på, att bli bättre och utveckla sina färdigheter eller för att hålla sig i form (Alexandris, Zahariadis, Panagiotis, Tsorbatzoudis, & Grouios, 2002; Briggs, 1994; Finkenberg & Moode, 1996). Men även att få träffa kompisar och vänner samt att få möjlighet att tävla och jämföra sig med andra förekommer bland svaren (Wang & Wiese-Bjornstal, 1997; Weiss & Chaumeton, 1992).

Idrottsdeltagandet är dock inte enbart relaterat till positiva faktorer. Även alkoholkonsumtion, det idrottsrelaterade våldet, utveckling av stress och oro hos barn och ungdomar samt missbruksproblem har beskrivits i litteraturen liksom för hård träning (Carr & Murphy, 1996; Gould & Eklund, 1996; Stainback, 1997). Ytterligare problem såsom avhopp från idrotten, kanske beroende på en känsla av "att inte duga" tillhör idrottens baksida. Risken för avhopp är enligt internationell forskning störst när barnen är 12-13 år gamla, för att vid 17-18-års ålder successivt minska (Butcher, Lindner, & Johns, 2002; Ewing & Seefeld, 1989; Jonsson, 1983; Morra & Smith, 1996; Petlichkoff, 1996).

Idrottspsykologisk forskning har av tradition ofta fokuserat på tävlings- och prestationsidrott med fokus på vuxna individer. Men det finns även ett stort behov av att närmare studera psykologiska och sociala aspekter inom barn- och

¹ Idrott definieras i enlighet med Riksidrottsförbundet (RF) som all fysisk aktivitet som utförs för att kunna prestera mera, ha roligt samt att må bra (Riksidrottsförbundet, 2000).

ungdomsidrotten (Brustad, Babkes, & Smith, 2001). Frågeställningar kring vad som motiverar ungdomar att idrotta och hur idrotten påverkar självkänsla, upplevd kompetens samt upplevelsen av idrotten som något positivt för självförtroendet är därmed av vikt att belysa. Inte minst för att bättre förstå varför vissa grundlägger en livslång idrottsvana medan andra tidigt slutar (DuBois & Hirsch, 2000; Harter, 1980, 1981; Roberts & Treasure, 1992; Smith & Smoll, 1990; Scanlan & Simons, 1992).

Dessutom är det av intresse att närmare studera föräldrainvolvering inom barn- och ungdomsidrotten. Några relevanta frågor är (Babkes & Weiss, 1999; Würth, 2001; Würth, Lee, & Alfermann, in press): Vilken påverkan har och hur engagerar sig föräldrar i sina barns idrottande? Hur upplever barnen föräldrarnas engagemang? Finns en diskrepans mellan barns upplevelse av föräldraengagemanget och vad föräldrar faktiskt rapporterar? Upplever flickor och pojkar föräldraengagemanget på olika sätt? I så fall, hur är detta relaterat till olika motivationsfaktorer och självkänsla? Spelar föräldrarnas egna idrottsliga erfarenheter roll vad gäller barns idrottande? En ökad kunskap inom dessa områden innebär att idrotten i större utsträckning kan bedrivas på barns och ungdomars villkor, vilket i förlängningen kan innebära att de också kommer att uppleva sitt idrottande positivare än vad som annars varit fallet (Orlick & Zitzelsberger, 1996). Något som sedan kan påverka den vuxna individen till ett fysiskt aktivare liv.

Licentiatuppsatsens övergripande syfte är att studera psykologiska (självkänsla, faktorn ”ha skoj” samt upplevd kompetens), sociala (föräldrainvolvering och föräldrars idrottsliga erfarenhet) samt motivationsfaktorer hos fotbollsspelande ungdomar. I detta ingår både att studera vad som motiverar ungdomar att idrotta och hur motivation är relaterad till exempelvis deras självkänsla och upplevelse av kompetens. Även föräldrarnas engagemang i barnens och ungdomarnas idrottande kommer att undersökas samt om det finns skillnader mellan flickor och pojkar vad gäller deras idrottande och vad som motiverar till det.

1.2 Motivation: Introduktion

Motivation är ett begrepp som förklarar varför individer betar sig och agerar på ett visst sätt. Inom idrotten har begreppet definierats som intensitet samt uthållighet av ett beteende och val av samt utförande av en (fysisk) aktivitet (Roberts, 1992). Beteendets intensitet har att göra med den ansträngning som läggs ner på aktiviteten medan uthållighet beskriver hur länge den varar. Ökad kunskap om ungdomars motivation till att idrotta medför att idrotten mer kan organiseras utifrån deras behov och önskemål, vilket i sin tur kan innebära att ungdomarna fortsätter med sitt idrottande.

Som konstaterades tidigare är fysisk aktivitet och idrott en viktig fritidsaktivitet i det västerländska samhället vilket också påverkar individernas sätt att leva (Berryman, 1996; Wiggins, 1996). Faktorer som bidrar till ett ökat idrottsdeltagande är bland annat den egna familjen och skolan. Men även en ökad exponering i massmedia anses kunna förklara varför fler i dag än tidigare är fysiskt aktiva (Smith & Smoll, 1996; Wilhjalmsson & Thorlindsson, 1998). Bilden som förmedlas är att idrotten ger utövaren positiva erfarenheter vilket kan bidra till en ökad självkänsla, upplevelse av ökad fysisk förmåga samt psykisk hälsa och möjligheter att skapa goda sociala relationer (Biddle, 1992; Weiss, 1996). Trots detta förblir många unga inaktiva vilket kan förklaras med bristande motivation (Ewing & Seefeldt, 1996; Humpries, 1991; Lindner & Kerr, 2000; Lindner & Kerr, 2001), något som kan förklaras ur olika teoretiska perspektiv.

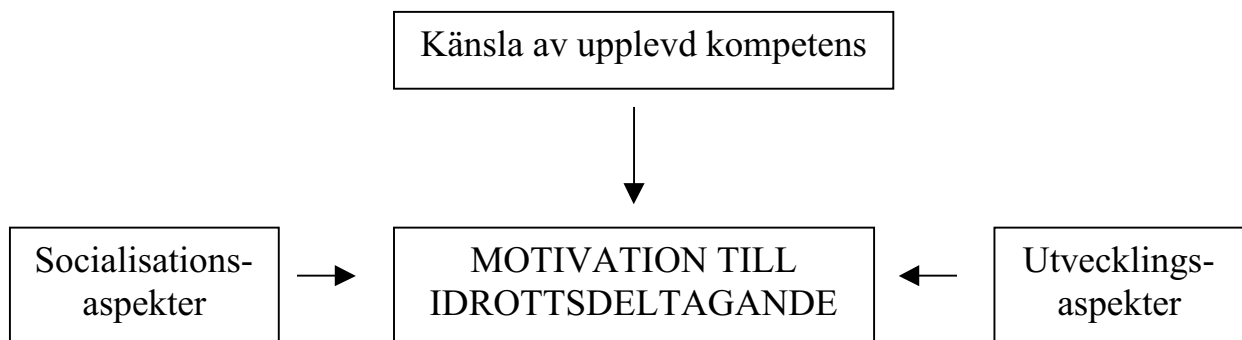
1.2.1 Motivation: Teoribildning

Motivationsteorier kan ses på ett kontinuum från ett mekaniskt och driftrelaterat till ett kognitivt och medvetet synsätt. Det förstnämnda perspektivet framhåller att individer motiveras av olika psykologiska drifter medan det kognitiva mer ser personer som självständiga och medvetna deltagare i olika aktiviteter (Roberts, 2001). Några teorier ser människan som en robot där motivationen bestäms av biologiska eller sociala krafter, vilka har sin utgångspunkt i behaviorismen med Skinner som portalfigur; d v s ett mer mekaniskt synsätt. Andra menar att individer drivs av ett behov till självförverkligande, där Maslows teorier ligger som grund. Ytterligare andra menar att människan på ett rationellt sätt planerar och utför de aktiviteter som önskas, ett mer kognitivt synsätt, där Weiner ses som förebild (Roberts, 2001).

Det finns naturligtvis många faktorer som kan förklara hur individer motiveras till att idrotta. Några idrottar för nöjets skull medan andra vill utveckla sina färdigheter och bli bättre på sin idrott. Andra motivationsfaktorer som kan förklara den fysiska aktiviteten är möjligheten att få umgås med vänner samt att mäta sina prestationer mot andra (Scanlan & Simons, 1992; Weiss & Chaumeton, 1992). Genom att utgå från teoretiska modeller underlättas förståelsen av vilka mekanismer som kan förklara ett fysiskt aktivitets- respektive inaktivitetsbeteende (Bakker et al., 1993; Scanlan & Simons, 1992; Weiss & Chaumeton, 1992). I arbetet kommer två teoretiska referensramar att presenteras: "Competence Motivation Theory" samt "Sport Commitment Model".

Ett grundläggande antagande i "Competence Motivation Theory" (Harter, 1980, 1981) är att barn har en inneboende strävan efter att uppleva sig vara kompetenta. Detta uppnår de genom att anta utmaningar och bevisa att uppgifter bemästras i olika situationer (se Figur 1). Således leder känslan av lyckad

prestation till positiva upplevelser såsom stolthet och tillfredsställelse vilket i sin tur leder till fortsatt motivation. Ett misslyckande kommer i större utsträckning bidra till upplevelsen av otilräcklighet och vara grogrund till att inte försöka sig på uppgiften i framtiden. Teorin betonar därmed vikten av inre motivationsfaktorer, dvs. faktorer såsom önskan till ansträngning, att anta utmaningar samt att vara uthållig även om resultatet inte är lyckat (Harter, 1980, 1981). Detta beteende uppvisas dock endast då individen upplever sig ha nödvändig kompetens och kontroll över situationen för att uppnå ett visst resultat. Om individen inte anser sig ha erforderlig kompetens för att klara av en uppgift eller när känslan av att inte ha kontroll över situationen och resultatet kommer känslan av att inte vara kompetent att upplevas. Önskade erfarenheter såsom oro och ångslan kommer att upplevas vilket i framtiden leder till mindre utveckling av inre och mer utveckling av yttre motivationsmål (Harter, 1981).

Figur 1: Faktorer i "Competence Motivation Theory" som förklaring till motivation till idrottsdeltagande (Hinic, 2003, fritt efter Harter, 1981).

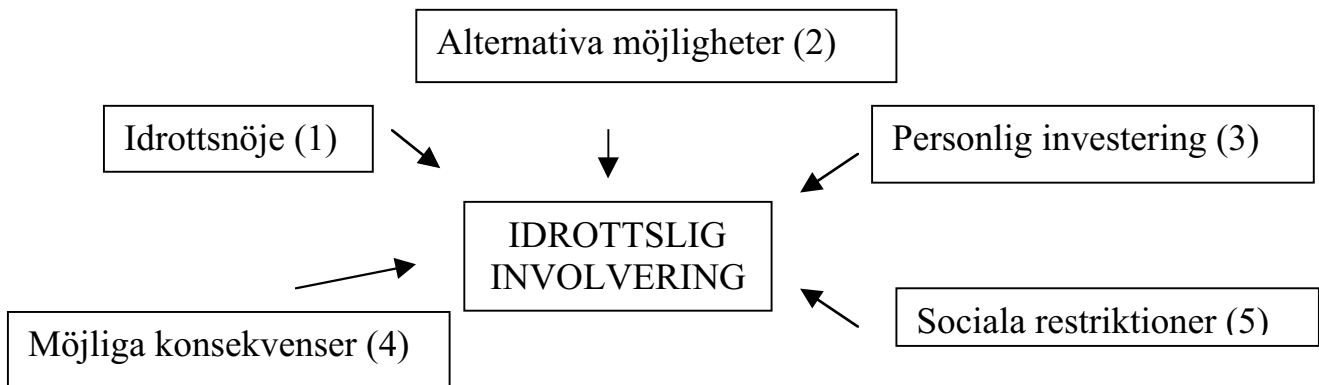
Därutöver gör teorin en ansats att integrera socialisations- och utvecklingsaspekterna för att förstå barns upplevelser och motivation (se Figur 1). Vad gäller de sociala aspekterna betonas främst föräldrars beteende och påverkan på barnets motivation samt strävan att visa sig kompetent i olika situationer. Hur barnet tar till sig olika belöningsystem samt sätter upp mål utvecklas i stor utsträckning genom kommunikation med företrädesvis föräldrarna. Barn som har uppmuntrats till självständighet i att prestera, att försöka anstränga sig hårt med uppgiften samt äger förmåga till självvärdering av sina prestationer kommer mer troligt att utveckla starkare inre motivationsmål. På så sätt uppfattar barnet att föräldrarna tror på dess förmåga. Utvecklingsaspekterna i "Competence Motivation Theory" ses som en process där individens uppfattning av sin förmåga samt självvärdering förändras med åldern (Harter, 1981). Yngre barn, upp till 10 år, lyssnar främst på signifikanta vuxna som föräldrar och ledare för att få bekräftelse på sin prestation och kompetens. Därefter följer en period (10-15 års ålder) där individen sätter större tilltro till kamratjämförelser och kompisars värderingar när självvärdering skall göras. Senare tonåren

karaktäriseras av en tendens att använda sig av multipla källor för bedömning av den egna kompetensen. En minskning av kamraters omdömen kan skönjas och en markant ökning sker av att använda sig av inre kriterier såsom måluppfyllelse, självförbättring, inläring av nya färdigheter samt vad som uppfattas som nöje i olika aktiviteter (Harter, 1981). Motivation ses alltså som ett flerdimensionellt begrepp vilken påverkas av både förmågan att kunna prestera i olika situationer samt utveckling av barns och ungdomars syn på sin egen förmåga under uppväxten (Harter, 1981; Weiss & Chaumeton, 1992).

Just betoningen på sociala- och utvecklingsaspekter gör teorin applicerbar på barn och ungdomar i olika situationer. Studier har visat att idrotten kan bidra till barns upplevelse av att vara kompetenta. Genom att betona utveckling av självständighet samt möjligheter till interaktion med kamrater kan idrotten bli en stark plattform för denna utveckling (Humpries, 1991; Scanlan, Carpenter, Lobel, & Simons, 1993).

För att få ytterligare förståelse för ungdomars idrottande är det av vikt att ta hänsyn till individuella faktorer som tar både de känslomässiga och kognitiva aspekterna i beaktning. ”Sport Comittment Model” (Scanlan & Simons, 1992) betonar önskan och beslutsamhet till idrottsdeltagande som dels kan vara av allmän karaktär såsom deltagande i idrott överlag samt av mer specifik karaktär, exempelvis att delta i en viss idrott eller vara medlem i ett visst lag. Teorin lyfter fram fem aspekter som förklarar motivation för idrott (se Figur 2). (1) Den första faktorn är ”idrottsnöje” där positiva idrottserfarenheter upplevs som känslan av att ha skoj och tycka om idrotten. Större nöje leder till starkare motivation att engagera sig. (2) Den andra faktorn lyfter fram vilka alternativ som finns tillgängliga. Individerna kan tycka att spela fiol eller att fika med kamrater är mer attraktivt än att idrotta och ju mer attraktiva alternativen upplevs desto mindre blir motivationen att delta i idrott. (3) Med personlig investering menas de resurser som har spenderats på aktiviteten och som inte kan återfås om deltagandet upphör, exempelvis tid, pengar och den ansträngning som har gjorts. (4) Den fjärde aspekten, möjliga konsekvenser, lyfter fram de möjligheter som endast kan erhållas om deltagandet i aktiviteten fortsätter. Det kan röra sig om möjligheter till förkovran i idrotten, att få vara med vänner samt att erhålla uppskattning från signifikanta andra. (5) Sociala restriktioner tar i beaktande de förväntningar och normer som skapar känslan av att vara till lags för att fortsätta aktiviteten. Inom barn- och ungdomsidrotten är det ofta känslan att tillfredsställa föräldrars förväntningar (Scanlan & Simons, 1992). Teorin lyfter fram några intressanta aspekter. För det första betonas vikten av den tillgivenhet som individen känner för aktiviteten där önskan att delta i aktiviteten framhålls. För det andra ses både kognitiva och känslomässiga faktorer som viktiga i förståelsen av idrottslig involvering. För det tredje innehåller modellen verktyg för att beskriva olikheter i varför individer kan vara lika motiverade till

involvering i idrott. Någon kan vara mycket engagerad för att aktiviteten i sig ger tillfredsställelse medan en annan kan vara lika involverad för att inga andra goda alternativ finns till hands och där aktiviteten inte behöver upplevas som rolig (Scanlan & Simons, 1992). Styrkan i teorin är att hänsyn tas till många viktiga aspekter inom barn- och ungdomsidrotten såsom de känslomässiga, de utvecklingspsykologiska samt de sociala, och där föräldraaspekterna också lyfts fram.

Figur 2: Motivationsfaktorer till idrottslig involvering (Scanlan & Simons, 1992).

1.2.2 Motivation: Forskning och tidigare resultat

Gemensamt för forskningen kring varför individer motiveras till fysisk aktivitet samt idrottsligt engagemang är att många faktorer framhålls, både enskilt och inbördes påverkande varandra. Viktiga aspekter som att ha skoj, utveckla färdigheter samt upplevelsen av att vara kompetent nämns ofta (Amorose, 2002; Boyd & Yin, 1996; Scanlan et al., 1993). Andra faktorer som nämns är att få vara tillsammans med andra, möjligheterna till meningsfull fritid samt att vara en god idrottare (Boyd, Weinemann, & Yin, 2002; Weiss, Kimmel, & Smith, 2001; White, Duda, & Keller, 1998; Wiersma, 2001). Dessutom framhålls aspekter såsom att bibehålla god hälsa och kondition, vara en språngbräda till elitidrott, erhålla socialt erkännande eller grundlägga livslånga motions- och idrottsvanor (Bakker et al., 1993; Wong & Bridges, 1995). Främst har forskningen kring motivation intresserat sig för att studera vad som gör deltagandet i idrott roligt och mödan värd (Biddle, 1992; Briggs, 1994; Estes & Henderson, 2003; Romar, 1994; Stephens, 1998).

För att fullt ut förstå ungdomars involvering i idrott är det viktigt att fokusera på helheten, dvs. se idrotten i en social kontext där både personliga och sociala variabler beaktas. Faktorer som lyfts fram är personliga attityder, socialisationsfaktorer, utveckling av livsstil, medicinska aspekter, sociodemografisk bakgrund samt relationer dem emellan (Vilhjalmsson & Thorlindsson, 1998). Positiva samband mellan attityderna ”idrotten viktig i livet”, ”hälsobefrämjande” och

”fysisk aktivitet” har erhållits. Socialisationsfaktorer som bidrar till idrottslig aktivitet är föräldrar, syskon samt bästa vän (Vilhjalmsson & Thorlindsson, 1998). De med fysiskt aktiva föräldrar, fysiskt aktiva äldre bröder och vänner är mer aktiva än övriga. Vidare uppvisar faktorn upplevelse av skolidrotten positiva samband med fysisk aktivitet, dvs. upplevelsen av skolidrotten som positiv bidrar till en mer aktiv fritid. Även sambandet mellan kön, social klass och aktivitet betonas. Pojkar samt ungdomar från högre social klass tycks vara mer aktiva än övriga (Vilhjalmsson & Thorlindsson, 1998).

För att idrotten skall vara attraktiv för ungdomar är det av vikt att idrottsrörelsen tydligare poängterar hur fysisk aktivitet befrämjar och leder till bättre hälsa, även i ett långsiktigt perspektiv (Danish, Hodge, Heke, & Taylor, in press). Då många ungdomar idrottar, och om budskapet om att fysisk aktivitet leder till bättre hälsa måste budskapet framföras där ungdomarna finns, dvs. inom idrotten. Det är inte endast fysisk välmående som skall poängteras, även mentala aspekter såsom god självkänsla, utveckling av identitet och känslan av kompetens är av vikt att belysa. Dessutom poängteras att idrottslig färdighet kan överföras till ”livsstilsfärdigheter”, dvs. att det som ungdomar lär sig i idrotten har de nytta av även utanför idrottens domäner. Det kan röra sig om kognitiva färdigheter som koncentration, känslomässiga/mentala aspekter som utveckling av självkänsla samt beteendemässiga aspekter, t ex målsättningsarbete (Danish et al., in press).

Sammanfattningsvis kan konstateras att motivation till att idrotta är ett komplext fenomen som bäst förstås ur ett helhetsperspektiv där sociala, personliga och utvecklingspsykologiska faktorer tas i beaktande (Vilhjalmsson & Thorlindsson, 1998). Vidare kan de kunskaper som lärs in i idrotten även användas i det vardagliga livet (Danish et al., in press).

1.3 Självkänsla: Introduktion

Engagemanget inom idrotten anses vara som störst vid cirka 12-års ålder (Petlichkoff, 1996). Åren framåt, tonårsperioden, medför ofta stora emotionella, sociala samt biologiska förändringar vilket gör att övergången från barn till vuxen för många upplevs som arbetsam (Ericson, 1986). Frigörelseprocessen från föräldrarna är nu som intensivast, nya kamrater, kanske ny skola samt sökande efter den egna identiteten är faktorer som ungdomarna konfronteras med. En viktig aspekt kopplad till identiteten är utveckling av självkänslan. En sund utveckling av självkänsla ger möjligheter att träda in i vuxenlivet med en stark känsla av identitet (Ericson, 1986; Franzén & Peterson, 2001; Modrcin-Talbott, Pullen, Zandstra, Ehrenberger, & Muenchen, 1998). Idrottsrörelsen kan på många sätt bli en viktig plattform och bidra med att detta ”arbete” sker på ett positivt sätt då den anses vara en av de främsta socialisationsfaktorerna jämte

skola och familj (Engström, 1996; Partiksson, 1979; Roberts & Treasure, 1992). Inom en relativt skyddad sektor i livet med förhållandevis klara och tydliga regler kan individen pröva sig fram, jämföra sig med andra samt testa gränser och lägga grunden till sin självbild och självkänsla (Smoll, Smith, Barnett, & Everett, 1993).

Definitionen av begreppet självkänsla har visat sig vara komplext där många närliggande ord och begrepp ibland används felaktigt, ibland synonymt, t ex självförtroende, självtillit och självvärdering (Weiss & Ebbeck, 1996). Ett sätt att förstå självkänsla är att det rör sig om individens egen uppfattning av sig själv, dvs. en utvärdering av sig själv som person och av sin kompetens. Självkänslan utvecklas i samspel och i möten med andra vilket innebär att andras uppfattning av individen kommer att påverka denna utveckling (Amorose, 1999). Skola, organiserade fritidsaktiviteter och den organiserade idrotten är alla institutioner som kan förse individen med möjligheter att interagera med andra. Kan idrotten bidra till att individens möten med andra människor upplevs som positiv finns alla möjligheter att lägga en god grund för en sund utveckling av självkänslan.

I tidigare forskning beskrevs självkänsla oftast som ett globalt begrepp. På senare år har vissa forskare istället valt att dela upp begreppet i en basdel och i en del relaterad till prestationen (Johnson, 1997). Bassjälvkänslan har att göra med individens goda, varma och öppna relationer till andra samt vilken frihet, bestämdhet och integritet som individen upplever sig ha att uttrycka känslor och åsikter. Bassjälvkänslan är därmed oberoende av andra människors värderingar av individen. Den prestationsbaserade självkänslan relaterar istället till huruvida individen "förtjänar" självkänslan utifrån hårt arbete i strävan att visa sig vara kompetent och uppskattad. Andras uppfattning av individens kompetens kommer att påverka den prestationsbaserade självkänslan. Utifrån ovanstående indelning av självkänsla kan individer indelas i fyra olika självkänslakategorier (Johnson, 1997).

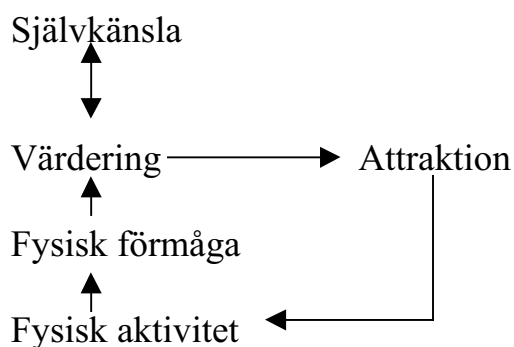
- (1) Hög bassjälvkänsla och låg prestationsbaserad självkänsla. Denna kategori karaktäriseras av individer med små behov att utveckla kompetens för att stärka självkänslan och där framgång eller misslyckande inte tolkas utifrån andras utsagor. Vidare är dessa individer inte heller beroende av att visa sig vara kompetenta och prestera inför andra.
- (2) Hög bassjälvkänsla och hög prestationsbaserad självkänsla. Individer i denna kategori förväntas bli inspirerade av lyckad aktivitet som leder till utveckling av högre ambitionsnivåer. Ett misslyckande leder inte till en känsla av hot och dessa individer förväntas utveckla realistiska målsättningar i framtiden.
- (3) Låg bassjälvkänsla och hög prestationsbaserad självkänsla. Individer i denna kategori betonar framgång högt och känner vid misslyckande ett stort hot

mot den låga självkänslan. Oplanerad avslutning av en idrottslig aktivitet ses som ett misslyckande för dessa individer vilka därför ofta utvecklar maladaptiva bemästringsstrategier.

- (4) Låg bassjälvkänsla och låg prestationsbaserad självkänsla. Denna grupp upplever å ena sidan små bekymmer vad gäller framgång eller misslyckande av prestationer då de inte anser kompetens vara viktigt. Å andra sidan är det tveksamt om dessa individer kan bemästra ett misslyckande. Ett sätt att bemästra misslyckande är förstås att lämna aktiviteten, vilket inom idrotten skulle kunna vara en förklaring till de många avhoppen.

1.3.1 Självkänsla: Teoribildning

De senaste åren har allt större uppmärksamhet fokuserats kring hur individens idrottsliga erfarenheter och engagemang kan tänkas påverka bl a den känslomässiga och psykologiska utvecklingen (Berger, 1999; Smoll et al., 1993; Weiss, McAuley, Ebbeck, & Wiese, 1990). Teoretiska referensramar har också utvecklats för att förstå sambanden mellan fysisk aktivitet och självkänsla (Sonstroem, 1997; Weiss & Ebbeck, 1996). Sonstroem (1997) menar att fysisk aktivitet leder till upplevelsen av förbättrad fysisk förmåga, vilken om den värderas positivt kommer att bidra till fortsatt idrottsaktivitet, men också påverka självkänslan på ett positivt sätt (se Figur 3).

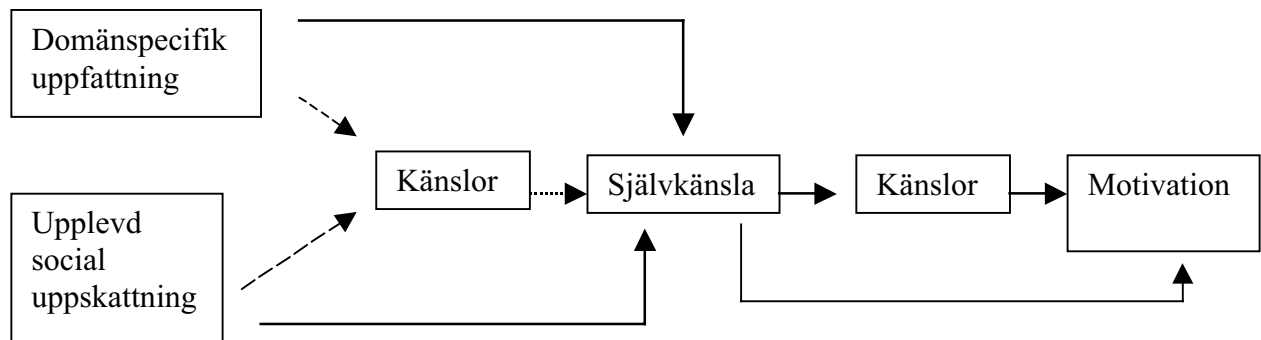

Figur 3: Samband mellan fysisk aktivitet och självkänsla (Sonstroem, 1997).

Inom barn- och ungdomsidrotten finns många möjligheter att förbättra barns fysiska förmåga och på så sätt få dem att uppleva en sund utveckling av självkänslan (Smith & Smoll, 1990). Utbildade ledare med kunskap om barns utveckling och förmåga att ta till vara på olika motiv som barn och ungdomar har inom idrotten är därför viktigt (Hinic, 2001; Hinic & Hassmén, 2001). Detta leder till att ungdomar upplever sitt idrottande som attraktivt och positivt, vilket i förlängningen bidrar till att de stannar inom idrotten (Hinic, 2001; Hinic &

Hassmén, 2001; Smith & Smoll, 1990; Smoll et al., 1993; Whithead & Corbin, 1997).

Ett ytterligare sätt att få kunskap om sambandet mellan självkänsla och motivation är att förstå vilka faktorer som föregår självkänslan samt självkänslans konsekvenser (Weiss & Ebbeck, 1996). Självkänslan bidrar till den känslomässiga upplevelsen men även till motivationen, både på ett direkt och indirekt sätt (se Figur 4). Individens värdering av sig själv leder till vissa emotioner vilka i sin tur påverkar motivation, val av aktivitet samt i vilken utsträckning individen anstränger sig i aktiviteter. Hög självkänsla leder till upplevelser av positiva emotioner såsom lycka och stolthet medan låg självkänsla däremot leder till negativa emotioner som stress, oro och olycka (Tevendale & DuBois, 1997).

Figur 4: Faktorer som föregår självkänslan samt självkänslans konsekvenser (Harter, 1987, omarbetad av Weiss & Ebbeck, 1996).

Individer som upplever sig vara duktiga och kompetenta inom sin idrott och anser detta vara viktigt kommer att utveckla en ökad självkänsla (cf. DuBois, Tevendale, Heather, Burk-Braxton, Swenson, & Hardesty, 2000). Individer som inte anser sig vara duktiga men som ändå värderar idrott högt kommer att utveckla lägre självkänsla (cf. Horn & Harris, 1996). Områden som inte anses vara viktiga kommer inte att påverka utvecklingen av självkänslan nämnvärt (Weiss & Ebbeck, 1996).

En annan faktor som påverkar självkänslan är upplevd social uppskattning. En positiv upplevelse av andras uppskattning leder till utveckling av högre självkänsla medan en negativ leder till utveckling av lägre självkänsla. Självkänslan är således en social konstruktion påverkad av hur individen värderar andras syn på sig själv. Dessutom påverkar individens områdesspecifika uppfattningar samt upplevd social uppskattning de känslor som individen upplever, vilket i sin tur påverkar självkänslan. De områdesspecifika uppfattningar som individen utvecklar kommer starkare att påverka självkänslan via känslor som individen upplever t ex stolthet eller skam (se vidare Figur 4).

1.3.2 Självkänsla: Forskning och tidigare resultat

Omfattande forskningsinsatser har gjorts för att studera själva begreppet självkänsla och dess uppkomst (Modrcin-Talbot et al., 1998; Smith & Smoll, 1990; Weiss et al., 1990). Självkänsla har även studerats i förhållande till andra begrepp såsom perfektionism och oro/ängslan (Koivula, Hassmén, & Fallby, 2002), attribution (Kamal et al., 1995), kontrollokus (Kerr & Goss, 1997) och könsroller (Delaney & Lee, 1995). Då självkänsla även är relaterat till andra viktiga psykologiska faktorer borde begreppet få en ändå mer central plats i forskningen. (DuBois & Hirsch, 2000; Hirsch & DuBois, 2000; Sonstroem, Harlow, & Josephs, 1994). Vidare rekommenderas att studera begreppet utifrån olika kontext, såsom kultur, familj, ras, skola och idrott som antas påverka självkänslan på ett avgörande sätt (DuBois & Hirsch, 2000; DuBois et al., 2000; Delaney & Lee, 1995; Hirsch & DuBois, 2000). Självkänsla anses vara starkt knutet till kompetens, kroppsuppfattning samt omgivningens stöd (Ebbeck & Weiss, 1996; Richmann & Shaffer, 2000). Då idrotten anses kunna påverka dessa faktorer understryker detta vikten av att även studera fenomenet i relation till fysisk aktivitet (DuBois & Hirsch, 2000; Ebbeck & Weiss, 1998; Fox, 1997; Richmann & Shaffer, 2000).

Det är väl dokumenterat att fysisk aktivitet har positiva effekter på individen. Aspekter som lyfts fram är god fysisk och mental hälsa, allmänt välmående, uppmuntrar utveckling av ett adekvat ledarbeteende, minskad upplevelse av depression, stress och oro samt högre självkänsla (Biddle, 1992; Biddle, 1993; Eppright, Sanfacon, Beck, & Bradley, 1997; Gruber, 1986; Modrcin-Talbot et al., 1998). Studier om förhållandet mellan självkänsla och fysisk aktivitet har visat att idrottare överlag upplever sig ha högre självkänsla jämfört med icke idrottare (Kamal et al., 1995). Dessutom beskriver de sig själva i mer positiva ordalag och anser sig vara mer optimistiska till livet i allmänhet, mer attraktiva samt mer socialt inriktade än icke idrottare. Detta gäller såväl kvinnor som män (Delaney & Lee, 1995; Kamal et al., 1995). En förklaring som diskuteras är att just fysisk aktivitet kan bidra till utveckling av ett själv som är mindre beroende av sociala förväntningar på traditionella könsnormer (Delaney & Lee, 1995; Kamal et al., 1995). Däremot verkar resultaten inte vara lika samstämmiga vad gäller skillnad i självkänsla mellan idrottande respektive icke idrottande college-studenter. Istället visar sig ålder vara en avgörande faktor. Äldre college-studenter uppvisar högre självkänsla än yngre (Taylor, 1995). Förklaringen till detta kan vara att äldre ser mer ljus på framtiden där skola och utbildning snart är slut och en ny karriär är i sikte (Taylor, 1995). Högre självkänsla antas i sin tur bidra till upplevelsen av att vara fysiskt och socialt kompetent, ha kontroll över sitt liv samt se ljus på sin framtid. Dessutom anses hög självkänsla medföra minskad risk för alkohol- och droganvändning (Hayes, Crocker, &

Kowalski, 1999; Kerr & Goss, 1997; Modrcin-Talbott et al., 1998; Richmann & Shaffer, 2000; Taylor, 1995; Weiss et al., 1990).

Trots de positiva relationerna mellan fysisk aktivitet, självkänsla och dess konsekvenser finns det dåliga bevis för att interventioner på ett positivt sätt höjer självkänslan (Berger, 1999; Richmann & Shaffer, 2000; Walters & Martin, 2000). Studier har visat att aerobic intervention inte nämnvärt påverkar utveckling av högre självkänsla, tvärtom uppvisade pojkar i kontrollgruppen förbättrad självkänsla. En anledning till detta diskuterades vara takeffekten i förmätningen då det inte fanns plats till förbättring i eftertestet (Walters & Martin, 2000). På liknande sätt förhåller det sig med studier av elitgymnaster vad gäller sambandet mellan självkänsla och kontrollokus. Gymnasterna visade sig ha lägre självkänsla än populationen i övrigt samt högre extern kontrollokus. Anledningen anses vara att individer med låg egenkontroll tenderar att känna sig mindre värda (Kerr & Goss, 1997). Därutöver har resultat visat att de som deltog i idrottslig aktivitet före collegeåren även uppvisade högre självkänsla när de studerade på college. Detta samband påvisades endast då olika medierande variabler ingick i analyserna. Effekterna på självkänsla av idrott förändrades radikalt då fyra medierande variabler (collegekompetens, kroppsuppfattning, fysisk kompetens samt maskulinitet) inkluderades (Richmann & Shaffer, 2000). Detta visar att direkta samband och orsak-verkan resultat mellan idrottslig aktivitet och självkänsla inte är så stark, tvärtom, sambanden minskar drastiskt om andra medierande variabler inte tas med i analyserna. Således påverkar många olika faktorer utvecklingen av självkänslan (Richmann & Shaffer, 2000, Walters & Martin, 2000), där idrottslig aktivitet är endast en i mängden. Problematiken med kausalitet har givit upphov till två hypoteser (Fox, 1997). Den ena redovisar att förbättring av idrottsliga färdigheter leder till stärkt självkänsla medan den andra menar att individer söker sig till områden där de kan få sin redan höga självkänsla bekräftad (Fox, 1997).

Sammanfattningsvis kan konstateras att begreppet är komplext att definiera samt att det ofta felaktigt används synonymt med bl a självförtroende. Vidare visar resultaten att fysisk aktivitet är relaterat till självkänsla och välmående (Kamal et al., 1995), men att interventionsstudier visar att dessa samband inte alltid är så framträdande (Walters & Martin, 2000).

1.4 Föräldrainvolvering: Introduktion

Barn- och ungdomsidrott är väl utbredd i det västerländska samhället och idrottsmiljön anses kunna ge rika möjligheter till samvaro samt utveckling av såväl psykologiska (självkänsla) som sociala (umgås med jämnåriga) färdigheter (Browne & Francis, 1993; DeFrancesco & Johnson, 1997; Ewing & Seefeldt, 1996; Hofferth & Sandberg, 2001; Smith & Smoll, 1996). Den idrottsliga miljön

är således en väsentlig del av ungdomars liv (Brustad, 1996). Ledare, föräldrar och kamrater påverkar starkt barns val av fysisk aktivitet (Babkes & Weiss, 1999; Jambor, 1999; Martin & Dodder, 1991; Mota & Silva, 1999). Familjen ses dessutom som primär socialisationsfaktor vad gäller utveckling av identitet, självkänsla, motivation till att idrotta, vara goda modeller till att idrotta, samt källa till framgångsrik idrottslig karriär (Browne & Francis, 1993; Green & Chaplin, 1997; Hellstedt, 1995; Hoyle & Leff, 1997; Woolger & Power, 1993; Woolger & Power, 2000).

Föräldrars sätt att engagera sig i sina barns idrottande kan ske på olika sätt och där engagemanget under barn- och ungdomsåren förändras med barnens ålder i olika faser (Bloom, 1985). Den första fasen, introduktionsfasen (4-12 år), är en fas där barn initieras in i olika idrotter, oftast av fadern. I den andra fasen, utvecklingsfasen (13-18 år), sker en utveckling från "att ha skoj" och lekfullhet till en mer idrottslig specialisering och större vilja att underkasta sig mer och hårdare träning för att få tävla. Den tredje fasen (19-20 år) karaktäriseras av en separation mellan föräldrar och barn där föräldrars uppgift blir att vara ett stöd och rekreationsplats för vila och återhämtning. Sålunda betonas ett aktivt föräldraengagemang under barndomen och mer självständighet åt barnen allt eftersom de blir äldre (Bloom, 1985; Côté, 1999; Wylleman, De Knop, & Van Kerckhoven, 2000). Därutöver anses de attityder och värderingar som utvecklas i barnens hemmiljö vara av vikt för att förstå föräldraengagemanget (Sloan, 1985). Familjer till idrottande ungdomar värderar hårt arbete för att uppnå mål i livet samt att de anser idrottslig aktivitet som viktigt för att lära sig saker som är bra att ha utanför idrotten (Danish et al., in press; Jambor, 1999; Karp, 2000) såsom motivation och vilja att arbeta hårt för att nå framgång. Dessutom finns en villighet att organisera familjelivet kring barnens idrottande t ex ägna semestrar åt träningsläger och tävlingar till förmån för andra familjeaktiviteter (Sloan, 1985). Dessa resultat visar vikten av att beakta både ett utvecklingsperspektiv samt hemmiljöns betydelse för förståelse kring idrottande barn och deras familjer (Hellstedt, 1995).

Ett sätt att definiera föräldrainvolvering är det sätt som föräldrar påverkar sina barn att delta i idrott där två aspekter diskuteras. För det första påverkar föräldrar sina barn att börja idrotta, vilket kan visas genom att de introducerar barn in i olika idrotter. För det andra innebär det att föräldrar påverkar sina barns beteenden och attityder när de väl idrottar (Babkes & Weiss, 1999). Detta kan visas genom verbala kommentarer och värderingar som föräldrarna intar såsom "vinna - till - varje - pris - attityden" eller "utveckla - färdigheter - attityden". Båda aspekterna har att göra med socialisationen in i idrotten, dvs. hur föräldrars beteende och attityder påverkar barn att börja och fortsätta, eller sluta med att idrotta. Oftast är det den andra aspekten som studerats av forskarna (Babkes & Weiss, 1999).

Ett annat sätt att definiera föräldraengagemang på är den press eller stöd som barn uppfattar att de får från föräldrarna (Hoyle & Leff, 1997). Ett gott stöd bidrar till en god utveckling av relationen mellan barn och vuxen där barnet kommer att tycka om att delta och prestera i idrott, vilket i förlängningen leder till att de tycker idrott är roligt samt vill fortsätta med idrotten. Med press avses de beteenden och attityder som barn upplever i form av oönskade förväntningar samt krav på svåruppnåeliga prestationer inom idrotten. Detta kan bl a resultera i känslan att inte räkna till och avhopp från idrotten (Hoyle & Leff, 1997). Ett ytterligare sätt att öka förståelsen av föräldraengagemang är att studera barns uppfattning av graden i engagemanget, dvs. upplevelsen av för lite, lagom eller för mycket engagerade föräldrar (Hellstedt, 1987). Föräldrar med för lite engagemang kan av barn uppfattas som brist på stöd och vara förklaring till antingen avhopp från idrotten eller viljan att söka stöd hos andra. För mycket involvering kan av barn istället upplevas som att föräldrarna sätter för hög press på dem samt känslan av att inte få den frihet som ungdomar anser sig behöva under adolescensen. Detta kan vidare bidra till utveckling av låg självkänsla samt skuld känslor att inte kunna vara föräldrarna till lags. Lagom engagemang anses leda till att barns idrottsliga aktivitet och karriär underlättas (Hellstedt, 1987; Woolger & Power, 2000).

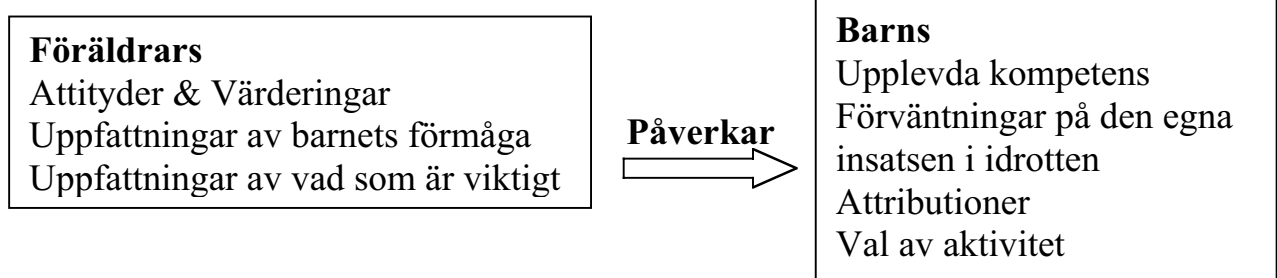
1.4.1 Föräldrainvolvering: Teoribildning

Barns idrottsintresse, deltagande i idrottslig aktivitet samt bedömning av sin egen idrottsliga förmåga är starkt relaterade till uppfattning, attityder och beteenden om barnet som föräldrar uppvisar (Babkes & Weiss, 1999; Martin & Dodder, 1991). Hur barn upplever föräldraengagemanget kan därmed få avgörande konsekvenser för deras fortsatta idrottsliga verksamhet och fysiska utveckling. Även den emotionella (upplevelse av stolthet och glädje) och den psykiska (identitet och självkänsla) utvecklingen kan påverkas (Brustad, 1996). Det är sålunda av vikt att beakta den påverkan som föräldrar utövar på sina barn för att förstå deras erfarenheter i idrott. Av primär betydelse anses vara barns egna upplevelser av föräldraengagemanget, och inte vad föräldrarna anger (Babkes & Weiss, 1999; Martin & Dodder, 1991; Würth et al., in press).

Teorier kring föräldraengagemang har dock uppvisat motstridiga resultat. Å ena sidan beskrivs föräldrarengagemanget som relaterat till barns idrottande (Welk et al., 2003). Å andra sidan presenteras obefintliga eller extremt svaga samband (Würth, 2001). En förklaring kan vara att fysisk aktivitet respektive föräldraengagemang mäts på olika sätt i olika studier. Andra orsaker kan vara att det finns starkare faktorer som påverkar barns idrottande samt att föräldraengagemanget endast indirekt, via andra medierande variabler såsom barns uppgiftsorientering i idrott, påverkar barns idrottande (Welk et al., 2003; Würth, 2001). Dessutom är relationerna oftast kurvlinjära, dvs. lagom föräldrarengagemang

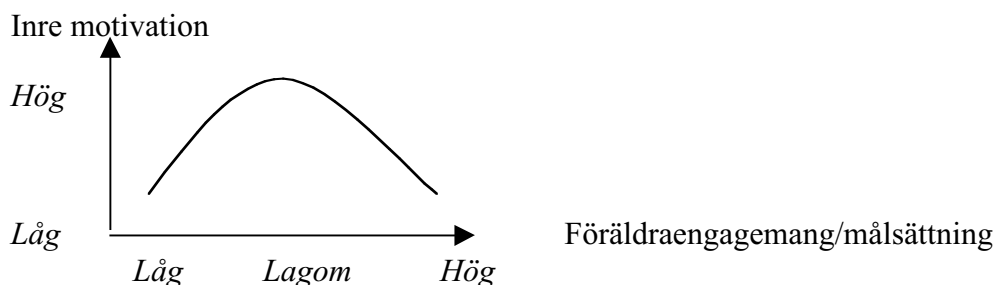
verkar vara mest optimalt för barns inre motivation och där för mycket eller för litet engagemang försvårar utvecklingen av barns inre motivation (Woolger & Power, 2000).

En teori förklarar barns motivation i relation till den sociala påverkan som de utsätts för och där framför allt föräldrarnas roll betonas (se Figur 5). Föräldrars uppfattning om sina barn är relaterat till i vilken grad de stödjer och uppmuntrar sina barn samt hur barnet kommer att uppfatta sin egen kompetens och förväntningar på den egna insatsen (Eccles & Harold, 1991). Teorin har även använts för att förstå könsskillnader inom idrott där föräldrars förväntan på flickor respektive pojkar skiljer sig åt. Flickor och pojkar uppmuntras genom uppfostran till olika aktiviteter där pojkar, enligt litteraturen, tillåts utforska omgivningen och ges större utrymme till frihet än flickor. Flickor däremot beskyddas och uppmuntras till mer omvårdande aktiviteter. Skillnaden ses som en produkt av socialiseringen och de rådande könsrollerna i samhället i stort (Greendorfer, Lewko, & Rosengren, 1996).

Figur 5: Föräldrars attityder och deras värderingars påverkan och barns svar (Hinic, 2003, fritt efter Eccles & Harold, 1991).

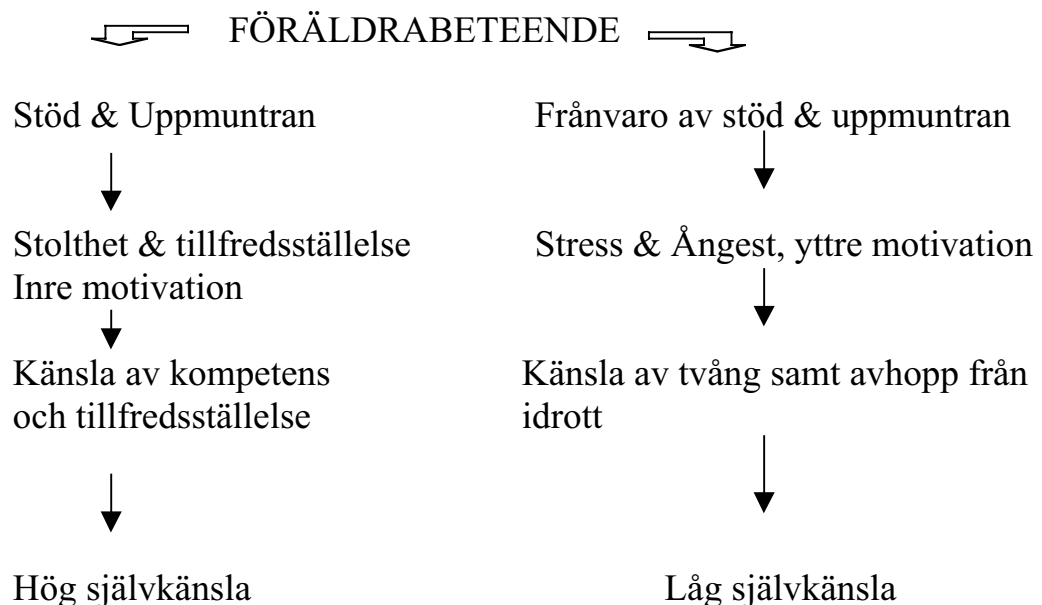
En annan teori försöker förklara hur barns inre motivation är relaterad till i vilken grad föräldrar är involverade i barnens idrottande (Woolger & Power, 2000). För lågt engagemang ger för lite struktur och leder till låg inre motivation vilket även ett för intensivt engagemang kan leda till. "Lagom" (enligt barnens bedömningar) föräldraengagemang verkar vara det bästa sättet att uppmuntra och utveckla barns inre motivation till att idrotta (se Figur 6). På liknande sätt förhåller sig sambandet mellan inre motivation och de målsättningar som föräldrar har för sina barn (Woolger & Power, 2000).

Figur 6: Relationen mellan föräldrars engagemang och målsättning samt barns inre motivation (Hinic, 2003, fritt efter Woolger & Power, 2000).

Föräldrar kan således vara för mycket engagerade i sina barns idrottande vilket kan leda till en upplevelse av press och otillräcklighet hos barnen (Hellstedt, 1990). Resonemanget att högt engagerade föräldrar skulle vara negativt relaterat till barns fysiska aktivitet har dock inte empiriskt stöd överallt. Forskning har visat att högt föräldraengagemang oftare leder till att barn känner stöd, uppmuntran och upplevelse av att föräldrar visar intresse för barnens idrottsliga aktivitet. Föräldrars aktiva roll i barns idrott, framför allt när barnen är små betonas också (Davies, 2000; Hoyle & Leff, 1997; Walker, 1993). Problemet i diskussionen tycks vara när ett ”lagom” engagemang går över till att vara för mycket, dvs. när föräldrarna av barnen anses vara för mycket engagerade. Dessa föräldrar kan uppträda och uppvisa olämpliga beteenden och attityder som inte hör hemma inom barn- och ungdomsidrotten, exempelvis att öppet kritisera sina barn och deras ledare (Kanters & Estes, 2002; Kanters & Tebbutt, 2001).

Föräldrars påverkan på barns självkänsla har också uppmärksammats inom idrotten (Brustad, 1996). Skillnader mellan barn med hög respektive låg självkänsla kan förklaras av det stöd som erhålls från signifikanta andra. Barn med hög självkänsla upplever mer att föräldrar accepterar dem som de är, stödjer dem i deras idrottande samt uppmärksammar dem mer än vad barn med lägre självkänsla upplever (Harter, 1988, se Figur 7).

Figur 7: Relationen mellan föräldrars beteende och attityder och barnens självkänsla (Hinich, 2003, fritt efter Harter, 1988).

1.4.2 Föräldrainvolvering: Forskning och tidigare resultat

Många föräldrar har inte kunskap om vad det innebär att vara förälder till ett idrottande barn. Föräldrarna har kanske inte idrottat när de var i sina barns ålder och har de det så var förutsättningarna och kraven annorlunda då jämfört med i dag när deras barn idrottar. Detta har lett till att föräldrautbildning och goda råd efterfrågats från många håll (Davis, 2000; Hellstedt, 1990).

Då föräldrar och hemmiljön som barn växer upp i anses vara en stark socialisationsfaktor (Hellstedt, 1990; Kanters & Tebbutt, 2001; Sloan, 1985) kommer ett starkt föräldraengagemang att få psykologiska konsekvenser på ungdomar vilket kan ses utifrån tre olika dimensioner. För det första kommer ungdomars självuppfattning att påverkas av föräldrarna, vilket i sin tur leder till hur motivation och känslomässiga faktorer utvecklas (Hofferth & Sandberg, 2001; Mota & Silva, 1999). Föräldrar som spenderar mycket tid på sina barns idrottande ges rika tillfällen till information, feedback och föreställningar om barnens kapacitet inom idrotten. Dessutom ges möjligheten att utveckla god sammanhållning och goda relationer inom familjen (Kanters & Tebbutt, 2001). Om barn erhåller positiv och uppriktig återkoppling för både sina ansträngningar och resultat leder detta till en stark känsla av kompetens och kontroll i framtida situationer (Kanters & Tebbutt, 2001; Weiss & Chaumeton, 1992). För det andra kommer föräldrar att påverka ungdomars motivation. Ungdomar som upplever positivt stöd i sitt idrottande kommer att utveckla högre grad av inre motivation (Hoyle & Leff, 1997; Woolger & Power, 2000) och mer anta svårare men ändå realistiska utmaningar jämfört med dem som inte upplever detta stöd från föräldrarna (Brustad, 1992). Föräldrar påverkar också barns känslomässiga uppfattning och utveckling inom idrotten där ungdomar med hög idrottsrelaterad stress uppvisar större oro för att få negativa kommentarer från föräldrarna (Krane, Greenleaf, & Snow, 1997). Ungdomar som däremot upplever föräldrars glädje över idrottandet och en stödjande attityd, kommer att utveckla en större glädje till idrotten över tid och en högre upplevd kompetens. Föräldrastödet blir således en hjälp till att fortsätta med samt att bli bättre i idrotten (Brustad, 1993; Van Yperen, 1995).

Vid studier av föräldrainvolvering i idrott har vikten av att undersöka både barnen och föräldrarna framhållits (Green & Chaplin, 1997; Wylleman, De Knop, Sloore, Vanden Auweele, & Ewing, 2002; Würth et al., in press). Något som inte alltid har varit fallet då antingen föräldrarna eller ungdomarna undersökts (Barber, Sukhi, & White, 1999; Jambor, 1999; Kidman, McKenzie, & McKenzie, 1999; Martin & Dodder, 1991). Risken med att endast studera en grupp är bl a att viktig information samt den andra gruppens perspektiv missas, dessutom finns inga möjligheter till jämförelser. Det som talar för att endast studera barn är att forskning har visat att just barns upplevelse av föräldraenga-

gemang och inte vad föräldrar faktiskt uppger har störst effekt på deras idrottsliga aktivitet (Babkes & Weiss, 1999).

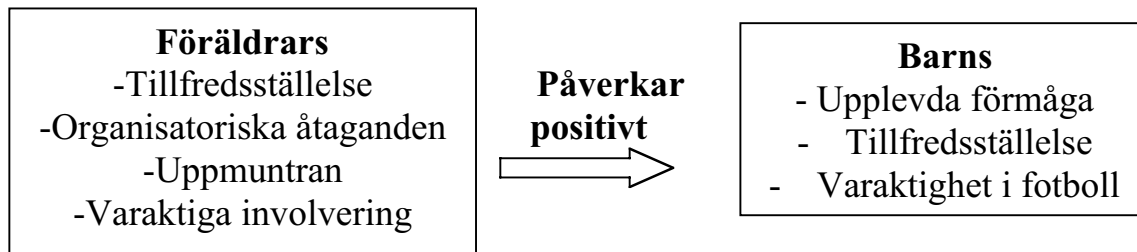
I studier av relationer mellan barns och föräldrars uppfattning av föräldra-involvering visar resultaten överlag att ungdomarna upplever både mödrars och fäders engagemang som positivt och att föräldrarna har en uppmuntrande attityd till deras idrott (Babkes & Weiss, 1999). Dessutom anses föräldrar vara goda modeller till att idrotta, framför allt om de använder sig av ett positivt språk. Negativa aspekter såsom press från fadern har visat sig vara negativt relaterat till aspekterna "ha skoj inom idrotten" samt utvecklandet av inre motivation (Würth et al., in press). Dessutom redovisas en diskrepans mellan föräldrars och ungdomarnas svar på bl a föräldrars attityder och beteenden (Babkes & Weiss, 1999; Würth et al., in press).

Kritik har framförts att det inte heller räcker med att endast studera nivån av föräldraengagemanget. Även huruvida ungdomar anser föräldraengagemanget vara lagom, för litet eller för mycket är viktigt att studera (Stein & Raedeke, 1999). Ungdomarna har överlag liknande syn på mödrars och fäders involvering, från "lagom till mycket involverade föräldrar". Föräldrars beteende ger dessutom upphov till positiva och angenäma erfarenheter för ungdomarna inom idrotten där fäderna dock anses pressa barnen mer än mödrarna. Vidare kan "graden av upplevelse av föräldraengagemanget" bättre förklara faktorerna "ha skoj" samt "stress" än "hur mycket" (Stein & Raedeke, 1999). Resultaten från dessa studier visar vikten att studera både föräldrar och ungdomar då dessa faktiskt kan skilja sig åt och dessutom kan mödrar och fäder ha olika uppfattningar om sina barns idrottande (Babkes & Weiss, 1999; Stein & Raedeke, 1999; Würth et al., in press).

I studier vad gäller relationen mellan föräldrarinvolvering och barn idrottande har resultaten visat att barns inre motivation är positivt relaterad till föräldrars stöd, uppmuntran och engagemang (Martin & Dodder, 1991). Däremot uppvisas motstridiga resultat angående graden av föräldraengagemang. Inga skillnader har påvisats mellan de föräldrar som tränar sina barn och dem som inte gör det på variablerna motivation och stress/oro hos barn. Detta kan bl a förklaras av att föräldrar i första hand blir ledare för att barnen idrottade och på så sätt influeras av sina barn och inte tvärtom (Barber et al., 1999). Däremot anses föräldrars tillfredsställelse samt deras organisatoriska åtaganden inom idrotten vara positivt relaterade till barns tillfredsställelse, fortsatt deltagande samt upplevda förmåga inom idrotten (Green & Chaplin, 1997, se Figur 8).

Studier har visat att föräldrarinvolvering inte nämnvärt är relaterad till barns utveckling av självkänsla inom idrotten (Hoyle & Leff, 1997). Däremot har det rapporterats att självkänsla är positivt relaterad till "glädje i idrott" samt "hur

viktigt idrotten anses vara”. Sålunda finns begränsat stöd för de direkta relationerna mellan föräldrapåverkan, glädje i idrott samt självkänsla (Hoyle & Leff, 1997).

Figur 8: Relationen mellan föräldrars engagemang och barns fotbollsinvolvering (Hinich, 2003, fritt efter Green & Chaplin, 1997).

Resultatet går emot tidigare teoribildning (Harter, 1988) som menar att föräldrars sätt att ge stöd och press är relaterat till utveckling av självkänsla. En förklaring till denna diskrepans kan vara små urval av försökspersoner där det dock är tydligt att självkänslan är relaterad till, en för ungdomsidrotten viktig aspekt, ”att ha skoj” (Hoyle & Leff, 1997). Vad gäller relationen mellan föräldrarnas egna idrottsliga erfarenhet och barns fysiska aktivitet verkar det vara så att barn vars föräldrar är fysiskt aktiva också är det (Colley, Eglinton, & Elliott, 1992; Welk, Wood, & Morss, 2003). Dessutom påverkas barn till fysiskt aktiva föräldrar mer av föräldrars involvering än barn till icke fysiskt aktiva föräldrar. Det är framför allt högre stöd och förståelse för barns idrott som fysiskt aktiva föräldrar uppvisar (Welk et al., 2003). Speciellt faderns idrottsliga deltagande är positivt relaterat till barnens idrottande, både för flickor och pojkar (Shropshire & Carroll, 1997).

Barn- och ungdomsidrotten förknippas ofta med glädje, att ha skoj, positiva och stödjande föräldrar som hejar på sina barn. Överlag konstateras att föräldrar har goda intentioner med sina barns idrottande, vill sina barn väl samt använder positivt språk i kommunikationen med sina barn (Kanters & Tebbutt, 2001; Kidman, McKenzie, & McKenzie, 1999). Det har dock rapporterats att föräldrar uppfört sig på ett direkt olämpligt sätt, bl a genom att ge negativa kommentarer till sina barn. Eller genom att allt för starkt betona ”att det viktigaste är att vinna”, få barnen att känna sig förlägna och pinsamma i idrottssituationer, utsätta dem för press, samt kritisera ledare bl a vad gäller laguttagningar (Kanters & Estes, 2002; Kanters & Tebbutt, 2001; Kidman, McKenzie, & McKenzie, 1999; Sterling, 1997). Dessa beteenden och attityder anses vara vanligt förekommande och ökar starkt. I extrema fall har föräldrar uteslutits och förbjudits att närvara vid träning och tävling (Bach, 2002; DeFrancesco & Johnson, 1997; Hellstedt, 1990; Kanters & Tebbutt, 2001; Kidman, McKenzie, & McKenzie, 1999; Walker, 1993). Uteslutning anses dock inte vara ett bra sätt

att lösa problemet på då föräldrar trots allt är de viktigaste personerna vad gäller barns utveckling inom idrotten. Ett samarbete mellan föräldrar och idrottsrörelsen är därför att föredra för alla inbladade parter (Kanters & Estes, 2002). En lösning på problemet är föräldrautbildning där aspekter såsom att ge föräldrar kunskap om barn- och ungdomsidrott, att utveckla realistiska målsättningar för sina barn samt inse att de har en stark påverkan på sina barn inom idrotten betonas (Hellstedt, 1990; Kanters & Tebbutt, 2001). Aspekter som tas upp är barns behov av uppmuntran och beröm samt att vuxna poängterar ansträngning till förmån för att vinna. Dessutom framhålls utvecklande av ett auktoritativt uppfostringsätt där värme, acceptans, gränssättning och klara och tydliga riktlinjer dominerar (Hellstedt, 1990; Kanters & Tebbutt, 2001).

Sammanfattningsvis kan konstateras att föräldrarengagemang påverkar barns idrottsliga aktivitet. Klart är även att föräldrars påverkan inte behöver vara direkt, utan kan ske via andra medierande variabler såsom barns kompetens (Woolger & Power, 2000) samt att även föräldrarengagemanget påverkas av framför allt de organisatoriska aspekterna (Green & Chaplin, 1997). Genom barns fortsatta idrottande håller de kvar föräldrar i idrottsorganisationen vilket i sin tur socialiserar föräldrarna in i idrotten (Barber, Sukhi, & White, 1999; Green & Chaplin, 1997). Dessutom är föräldrars stöd och uppmuntran av vikt för barn inom idrotten. Även negativa föräldrabetenden som att allt för starkt betona vinnarattityden, utsätta barn för press, skrika och skälla på barn och funktionärer samt utsätta sina barn för pinsamheter har också rapporterats (DeFrancesco & Johnson, 1997; Kanters & Tebbutt, 2001; Sterling, 1997).

1.5 Könsaspekten

Genom uppfostran uppmuntras flickor och pojkar till olika aktiviteter där pojkar i större utsträckning tillåts utforska omgivningen och ges större utrymme till frihet än flickor. Flickor däremot beskyddas och uppmuntras till mer omvårdande aktiviteter (Eccles & Harold, 1991; Greendorfer, Lewko, & Rosengren, 1996). Allt eftersom de växer upp och blir äldre kommer pojkar, i större utsträckning än flickor, ha uppmuntrats till aktiviteter där det krävs fysisk kontakt, vilket sedermera avspeglar sig i val av idrott. Pojkar spelar mer fotboll och ishockey medan flickor i större utsträckning väljer idrotter utan ”kroppskontakt” såsom basket eller volleyboll, om de över huvud taget väljer att idrotta (Coakley, 1990; Greendorfer et al., 1996).

En förklaring kan vara det kvinnliga kroppsideal som råder i samhället. Många idrotter t ex fotboll har dessutom ett rykte om sig att vara ”okvinnliga”. ”Fotbollsspelande tjejer får feta lår” – vilken tonårstjej vill ha/höra det (Flood & Hellstedt, 1990; Koivula, 1999)? En ytterligare aspekt av könsskillnaderna är de olika förväntningar som ställs på flickor och pojkar (Eccles & Harold, 1991).

Dessa utvecklas också utifrån de normer och värderingar som råder i samhället. Beskrivningar som att flickor uppvisar en större benägenhet att undvika motgångar medan pojkar har en större tendens att sträva efter framgång är något felaktiga och missvisande (Eccles & Harold, 1991). Flickors större benägenhet att undvika motgång eller förlust kan bl a förklaras att kvinnor enligt de rådande normerna inte skall vara framgångsrika, framför allt inte i typiskt manliga domäner såsom idrott (Eccles & Harold, 1991).

Relationen mellan föräldraengagemanget och könsaspekterna skall således ses utifrån en större samhällelig kontext där hänsyn måste tas till exempelvis medierna, moderns och faders yrken och inkomst samt huruvida de traditionella könsrollerna befästs eller inte i familjen (Bach, 2002; Greendorfer et al., 1996). Detta kommer att öka förklaringsvärdet vad gäller val av samt hur mycket flickor och pojkar idrottar. Idrott är fortfarande till stor del en manlig domän som kvinnor traditionellt uteslutits från men där deras involvering i idrott de senaste åren ändå har ökat (Franzén & Peterson, 2001; Greendorfer et al., 1996; Peterson, 2000).

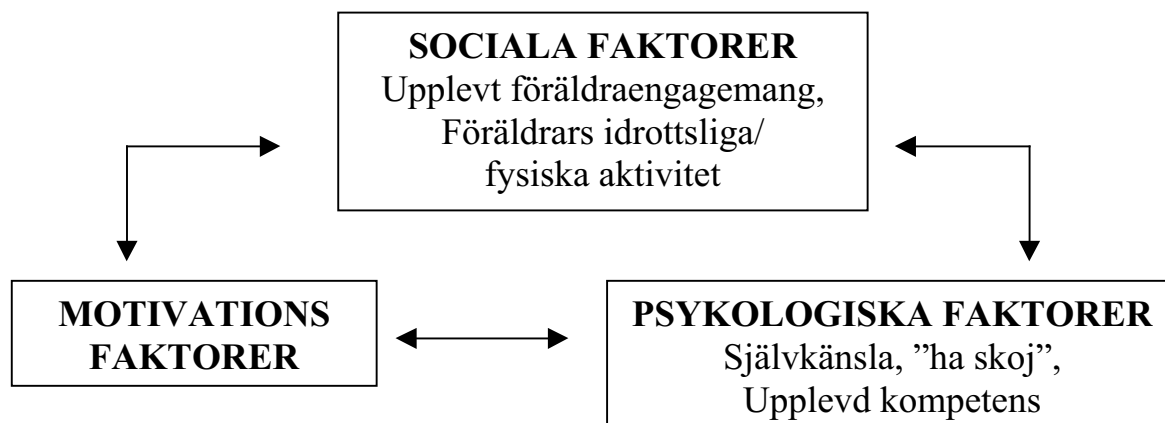
Forskning vad gäller skillnad mellan flickors och pojkars motivation uppvisar motstridiga resultat. Å ena sidan rapporteras att flickor mer idrottar av sociala skäl, värderar utseende och ”sättet att te sig” samt bryr sig mer om andras behov vid beslutsfattande än pojkar. Pojkar tycks idrotta mer av tävlings- samt statusmotiv och är mer idrottsligt aktiva än flickor (Barber, Sukhi, & White, 1999; Decker, 1995; Freedman-Doan, Wigfeld, Eccles, Arbretton, & Harold, 2000; Koivula, 1999). Vidare utvecklar pojkar oftare attityden att fotbollsspelare måste vara tuffa, intar en mer elitistisk attityd samt att vinna är viktigare än att följa reglerna än flickor (Franzén & Peterson, 2001; Freedman-Doan, Wigfeld, Eccles, Arbretton, & Harold, 2000). Å andra sidan visas att likheterna ibland är större än skillnaderna på motivationsfaktorer såsom erhållna status- och hälsoaspekter (DuBois, 1990). Konstateras kan att det egentligen inte finns några, eller ytterst små, skillnader mellan pojkars och flickors uppfattning av hur de kan förbättra sina idrottsliga färdigheter eller hur de rangordnar idrott som varande viktigt. Dessutom rapporterar både flickor och pojkar liknande ledarpreferenser (DuBois, 1990; Flood & Hellstedt, 1990; Franzén & Peterson, 2001; Sherman, Fuller, & Speed, 2000). Skillnader tycks sålunda inte vara sakfrågan utan mer graden av vad som anses viktigt (Franzén & Peterson, 2001). Likheterna kan förklaras med att både pojkar och flickor socialiseras på liknande sätt in i idrotten (Mota & Silva, 1999; Sherman, Fuller, & Speed, 2000).

Även föräldraspekterna tycks vara viktiga att beakta vad gäller könsskillnaderna. Flickor upplever i högre grad att föräldrarna är mer tillfreds med deras idrottande, att de oftare kommer och tittar på träningar och matcher samt mer uppmuntrar dem än vad pojkar upplever (De Francesco & Johnson, 1997).

Dessutom visar flickor ett större behov av emotionellt föräldrastöd medan pojkar oftare anger relationsproblem mellan fadern och tränaren (Wylleman, De Knop, Sloore, Vanden Auweele, & Ewing, 2002).

1.6 Övergripande undersökningsram

Tidigare forskning har beskrivit vikten av kunskap kring ungdomars motivationsmönster, upplevelsen att idrott är roligt, upplevd kompetens, självkänsla samt hur dessa är relaterade till föräldraengagemang. Arbetets syfte är att studera psykologiska, sociala samt motivationsfaktorer hos fotbollsspelande ungdomar (se Figur 9). Studiens psykologiska aspekter utgörs av självkänsla, upplevd kompetens samt faktorn ”ha skoj” medan de sociala faktorerna som studeras är föräldrainvolvering och föräldrarnas idrottsliga/fysiska aktivitet. Motivationsfaktorer utgörs av de aspekter som motiverar ungdomar att idrotta. Mer specifikt syftar studien till att undersöka vilka faktorer som motiverar ungdomar till att idrotta samt hur ungdomar upplever sig vara idrottsligt kompetenta och i vilken grad glädje till att idrotta upplevs. Vidare ämnar studien undersöka hur självkänslan är relaterad till olika motivationsfaktorer, glädjen att idrotta samt upplevd idrottslig kompetens. Dessutom studeras på vilket sätt föräldrar är involverade i sina barns idrottande samt hur detta är relaterat till barns motivation, självkänsla, upplevd glädje att idrotta samt upplevd kompetens. Även skillnad mellan flickor och pojkar på ovan nämnda aspekter kommer att studeras liksom hur föräldrarnas egen idrottsliga erfarenhet är relaterad till ovan angivna faktorer. Uppsatsen ämnar specifikt undersöka följande frågeställningar. (1) Vilka faktorer motiverar ungdomar att delta i idrott? (2) Hur upplever ungdomar sin idrottsliga kompetens och hur upplevs fotboll som varande roligt? (3) Hur är faktorerna självkänsla, kompetens och faktorn ”ha skoj” relaterade till de motivationsfaktorer som ungdomar anger? (4) Hur upplever ungdomar föräldrarnas involvering och hur uppfattar föräldrarna att de är involverade i barnens idrottande? (5) Hur är motivation, självkänsla, upplevd kompetens samt upplevd glädje att idrotta relaterade till föräldrainvolvering? (6) Är fysiskt aktiva föräldrar annorlunda involverade i sina barns idrottande jämfört med icke fysiskt aktiva föräldrar? (7) Upplever barn till fysiskt aktiva föräldrar föräldrarnas involvering annorlunda än barn vars föräldrar inte är fysiskt aktiva? (8) Finns några skillnader mellan flickor och pojkar vad gäller motivation till idrott, självkänsla, faktorerna ha skoj, upplevd kompetens samt upplevd föräldrainvolvering?

Figur 9: Arbetets övergripande undersökningsram.

2. Metod

2.1 Undersökningsdeltagare

Ungdomar: Totalt deltog 425 fotbollsspelande ungdomar i åldern 12-18 år, 105 flickor (M = 13,3 år, SD = 1,0) och 320 pojkar (M = 13,4 år, SD = 1,4). I genomsnitt tränade de 1-1,5 timme/tillfälle och en majoritet tränade 2-3 gånger per vecka. Av de totalt 425 ungdomarna angav 248 (58 %) att de ägnade sig åt fler idrotter än fotboll, oftast annan bollidrott. Sammanlagt delades 526 ungdomsenkäter ut till de föreningar som deltog i studien (81% svarsfrekvens).

Föräldrar: Totalt deltog 407 mödrar (M = 42,7 år, SD = 4,9) och 390 fäder (M = 45,3 år, SD = 5,6). En majoritet av föräldrarna (mödrar 74 %, fäder 66 %) angav vid undersökningens genomförande att de främst tränade på motionsnivå, 2-5 gånger per vecka och att de också var idrottsligt aktiva då de var i sitt barns ålder (mödrar 68 %, fäder 75 %). Sammanlagt delades 990 föräldraenkäter ut till de föreningar som deltog i studien (81% svarsfrekvens).

2.2 Instrument

Ungdomarna besvarade ett enkätbatteri innehållande frågor kring självkänsla, motivation, upplevd kompetens, faktorn ”ha skoj” samt föräldrainvolvering. Föräldrarna besvarade frågor angående sitt engagemang i barnens idrott. Dessutom besvarades ett antal bakgrundsvariabler som kön, ålder samt träningsmängd. Följande instrument ingick i testbatteriet:

Självkänsla: Individernas grad av (1) bassjälvkänsla respektive (2) prestationsbaserad självkänsla mättes med hjälp av en något förenklad ”ungdomsvariant” av Johnsons original (1997). Formuläret innehåller 21 frågor vilka

besvarades på en 5-gradig Likert skala. Cronbachs alfa på de två dimensionerna var för bassjälvkänsla 0,79 och för prestationsbaserad självkänsla 0,76. För att differentiera mellan ungdomar med hög och låg bas- respektive prestationsbaserad självkänsla kategoriserades de med höga värden på både bas- respektive prestationsbaserad självkänsla i en grupp (HB-HP). De med höga värden på bassjälvkänsla men låga på prestationsbaserad självkänsla benämndes grupp två (HB-LP). Till den tredje gruppen hörde de med låga värden på bassjälvkänsla men höga på prestationsbaserad självkänsla (LB-HP). Avslutningsvis kategoriserades individer med låga värden på både bas- och prestationsbaserad självkänsla som en fjärde grupp (LB-LP). Klassificering av höga respektive låga värden gjordes på basis av medelvärdet. Under medelvärdet klassificerades som lågt och över som högt.

Motivation till idrott (MTI): För att kartlägga deltagarnas motivation till att idrotta användes en svensk version av ”Participation Motivation Questionnaire” (Gill, Gross, & Huddleston, 1983). Instrumentet består av 36 påståenden som berör nio motiv till idrottsdeltagande. Dessa är: (1) att uppleva närhet och kompisskap, (2) att erhålla socialt erkännande, (3) att få tävla, (4) att uppleva laganda, (5) möjligheter att utveckla färdigheter, (6) att ha skoj, (7) att hålla sig i form, (8) miljöfaktorer samt (9) att få känna sig kompetent. Påståenden besvarades på en 5-gradig Likert skala. Cronbachs alfa på de nio faktorerna varierade mellan 0,69 och 0,89.

Föräldrainvolvering: Föräldrainvolvering mättes med hjälp av en svensk version av Parental Involvement Sport Questionnaire vidareutvecklad av Würth (2001) samt Würth, Lee & Alfermann (in press). Instrumentet består av 20 påståenden, som berör fyra kategorier av föräldrainvolvering. Dessa är: (1) instruktivt beteende, (2) beröm och förståelse, (3) press, samt (4) aktivt engagemang. Påståendena besvarades på en 5-gradig Likert skala. Både ungdomar och föräldrar besvarade instrumentet. Ungdomarna besvarade instrumentet dels vad de ansåg om sina fäders (Cronbachs alfa 0,74-0,91) och dels om sina mödrars (Cronbachs alfa 0,68-0,87) involvering och föräldrarna hur de ansåg sig vara involverade i sitt barns idrott (Cronbachs alfa: mor 0,69-0,86, far 0,73-0,90).

Upplevd idrottslig kompetens: Upplevd idrottslig kompetens mättes med hjälp av en svensk version av Harters Competence Scale (1985). Instrumentet består av 6 påståenden och berör ungdomars upplevda kompetens i idrott och besvarades på en 4-gradig skala. Cronbachs alfa = 0,70.

Ha skoj: Faktorn ha skoj mättes med en svensk version av Babkes och Weiss (1999) instrument ”Enjoyment in Soccer”. Instrumentet innehåller tre frågor kring hur roligt ungdomar tycker att fotboll är. Påståenden besvarades på en femgradig Likert skala. Cronbachs alfa = 0,90.

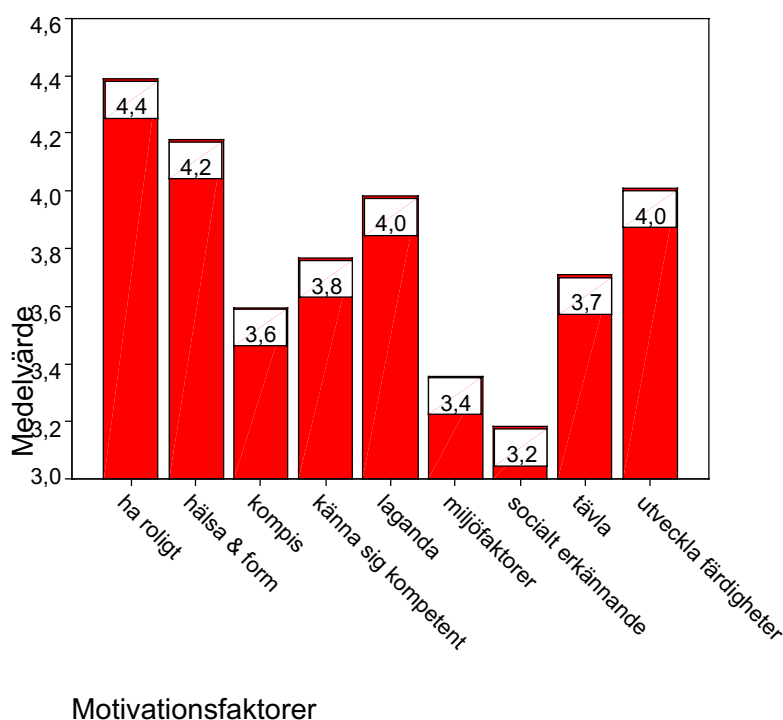
2.3 Procedur

Kontakt togs med Hallands Fotbollsförbund där tillstånd erhöles att träffa ledare för fotbollsspelande ungdomar vid distriktets två årliga uppstartsmöten, ett med ledare för yngre och ett med ledare för äldre ungdomar. Ledarna informerades om studiens syfte och uppläggning samt erhöles både muntlig och skriftlig standardiserad instruktion om datainsamlingen. Ledarna delade vid lämpligt tillfälle ut enkätbatteriet till undersökningsdeltagarna (ungdomar och föräldrar). De besvarade enkäterna returnerades därefter.

3. Resultat

3.1 Motivation och självkänsla, upplevd kompetens samt "ha skoj"

Av Figur 10 framgår att ungdomarna som främsta motiv till att idrotta angav "ha roligt", "hälsa och form", "laganda" samt "utveckla färdigheterna". De faktorer som minst motiverade ungdomarna var "socialt erkännande" samt "miljöfaktorer".

Figur 10: Motivationsfaktorer som ungdomar anger till att idrotta (n = 423).

Vidare visade resultaten medelhöga till höga värden på faktorerna bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, "ha skoj" samt upplevd kompetens (se Tabell 1).

Tabell 1: Medelvärden, standardavvikelse samt antal personer på bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, faktorerna ”ha skoj” samt upplevd kompetens.

Faktorer	M	Sd	n
Bassjälvkänsla	4,1	0,5	424
Prestationsbaserad självkänsla	3,8	0,6	424
”Ha skoj”	4,5	1,1	421
Upplevd kompetens	3,0	0,5	389

Självkänsla vs motivation

Resultaten av regressionsanalyserna visade att poängen på *bassjälvkänsla* var positivt relaterade till motivationsfaktorerna ”ha roligt”, ”kompetent”, ”laganda”, ”tävla” samt ”utveckla färdigheterna”. Ungdomar med hög bassjälvkänsla motiverades mer av nämnda faktorer än de med låg bassjälvkänsla. Beta varierade mellan 0,121 och 0,222 ($p < ,05$). Vidare uppvisade *prestationsbaserad självkänsla* positiva relationer med samtliga nio motivationsfaktorer. Beta varierade mellan 0,322 och 0,482 ($p < ,05$). De med hög prestationsbaserad självkänsla motiverades mer av de nio motivationsfaktorerna än de med låg prestationsbaserad självkänsla. R^2 adj. varierade mellan 0,096 och 0,254 ($p < ,05$).

Vad gäller skillnaderna mellan de fyra självkänslagrupperna på de nio motivationsfaktorerna visade resultaten av den multivariata variansanalysen signifikanta skillnader (Pillai's Trace [27, 1239] = 0,331, $F = 5,70$, $p = ,001$, $\eta^2 = ,110$, power = ,999).

Tabell 2: Medelvärden samt standardavvikelser för de fyra grupperna på de nio motivationsfaktorerna. Därutöver redovisas antal personer i grupperna, frihetgraderna, p -värdet, partial η^2 samt power ($n = 423$).

Faktorer	SJÄLVKÄNSLA GRUPPER											
	HB/HP (n= 134)		HB/LP (n= 104)		LB/HP (n= 93)		LB/LP (n= 92)		(DF = 3, 419)			
	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd	p	Part. η^2	power	
Soc erkänn	3,6	0,7	2,7	0,8	3,4	0,9	2,9	0,7	,001	,165	1,00	
Kompis	3,8	0,8	3,4	0,7	3,7	0,8	3,3	0,7	,001	,090	1,00	
Tävling	4,1	0,7	3,4	0,8	3,9	0,7	3,3	0,7	,001	,160	1,00	
Laganda	4,3	0,7	3,8	0,8	4,1	0,7	3,6	0,8	,001	,132	1,00	
Utv färdigh	4,3	0,7	3,9	0,6	4,1	0,6	3,7	0,7	,001	,120	1,00	
Ha roligt	4,6	0,5	4,4	0,5	4,5	0,4	4,0	0,6	,001	,141	1,00	
Hälsa	4,4	0,6	4,0	0,6	4,4	0,6	3,8	0,7	,001	,122	1,00	
Miljö	3,7	0,8	3,0	0,8	3,5	0,7	3,1	0,7	,001	,128	1,00	
Kompetens	4,1	0,6	3,5	0,7	3,9	0,7	3,4	0,7	,001	,182	1,00	

Efterföljande univariata analyser visade signifikanta skillnader på samtliga motivationsfaktorer mellan de fyra självkänslagrupperna. Partial eta² på MTI-faktorerna varierade mellan ,090 och ,182 och power visade 1,00 på samtliga variabler (se Tabell 2).

De därpå följande post hoc testerna (Bonferroni, $p < ,05$) visade att gruppen med höga värden på både bassjälvkänsla och prestationsbaserad självkänsla (HB-HP) uppvisade en högre motivationspoäng på samtliga faktorer jämfört med de båda grupperna med låg prestationsbaserad självkänsla (HB/LP och LB/LP). Vidare visade sig gruppen med låga värden på både bas- respektive prestationsbaserad självkänsla (LB/LP) vara mindre motiverad av faktorerna ”kompis”, ”socialt erkännande”, ”tävla”, ”hälsa & form”, ”miljö” samt ”vara kompetent” än de båda grupperna med höga värden på prestationsbaserad självkänsla (HB/HP och LB/HP). Gruppen LB/LP motiverades mindre av faktorerna ”laganda”, ”utveckla färdigheterna” samt ”ha roligt” än de övriga grupperna (se Tabell 2)

Självkänsla vs ”ha skoj” samt upplevd kompetens

Resultaten av regressionsanalyserna visade att faktorn ”ha skoj” endast var relaterad till bassjälvkänsla (R^2 adj. = ,02, $F [2,418] = 3,24$, $p = 0,04$, Beta = ,123, $p < ,05$). Ungdomar med hög bassjälvkänsla upplevde fotboll som roligare än de med låg bassjälvkänsla. Vidare visade resultaten positiva samband mellan *upplevd kompetens* till både bassjälvkänsla (Beta = ,373) och prestationsbaserad självkänsla (Beta = ,225), (R^2 adj. = ,189, $F [2,386] = 40,35$, $p < ,001$). De med hög bassjälvkänsla upplevde högre idrottslig kompetens än de med låg. Ungdomar med hög prestationsbaserad självkänsla upplevde högre idrottslig kompetens än de med låg.

Vad gäller skillnaden mellan de fyra självkänslagrupperna på faktorerna ”ha skoj” samt upplevd kompetens visade resultaten av den multivariata variansanalysen signifikanta skillnader (Pillai's Trace $[6,764] = 0,183$, $F = 13,1$, $p < ,001$, eta² = ,093, power = 1,00). Efterföljande univariata analyser visade signifikanta skillnader på faktorn upplevd kompetens (se Tabell 3). De därpå följande post hoc testerna (Bonferroni, $p < ,05$) visade att gruppen med höga värden på både bassjälvkänsla och prestationsbaserad självkänsla (HB/HP) uppvisade högre upplevd idrottslig kompetens än de övriga självkänslagrupperna. Vidare visade gruppen med låga värden på både bassjälvkänsla och prestationsbaserad självkänsla (LB/LP) lägre upplevd idrottslig kompetens än de övriga grupperna (Tabell 3).

Tabell 3: Medelvärden samt standardavvikelser för de fyra grupperna på faktorerna ”ha skoj” samt upplevd kompetens. Därutöver redovisas antal personer i grupperna, frihetsgraderna, p -värdet, partial eta² samt power (n = 386).

Faktorer	SJÄLVKÄNSLAGRUPPER										
	HB/HP (n= 120)		HB/LP (n = 97)		LB/HP (n = 86)		LB/LP (N = 83)		(DF = 3,382)		
	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd	p	Part eta ²	Power
Ha skoj	4,4	1,3	4,7	0,7	4,3	1,2	4,3	1,1	,074	,018	,584
Upplevd kompetens	3,2	0,4	3,0	0,4	2,9	0,4	2,7	0,4	,001	,168	1,00

Motivation vs ”ha skoj” samt upplevd kompetens

Resultaten av regressionsanalyserna visade positiva relationer mellan upplevd kompetens och motivationsfaktorerna ”tävla” (Beta = ,177), ”utveckla färdigheterna” (Beta = ,193) samt ”ha roligt” (Beta = ,173) och negativa relationer med motivationsfaktorn och ”kompis” (Beta = - ,168), (R^2 adj. = ,143, $F [9, 378] = 8, 15, p < , 001$). Ungdomar med hög upplevd kompetens motiverades mindre av faktorn kompis och mer av faktorerna utveckla färdigheter, ha roligt samt att få tävla än de med låga värden på upplevd kompetens. Vidare visade sig faktorn ”ha skoj” vara positivt relaterad till motivationsfaktorn ”tävla” (Beta = ,168) och negativt relaterad till motivationsfaktorerna ”kompis” (Beta = - , 163), samt ”hälsa & form” (Beta = - ,144), (R^2 adj. = ,02, $F [8,411] = 2,62, p = ,008$). Ungdomar med höga värden på faktorn ”ha skoj” motiverades mindre av faktorerna kompis och hälsa & form samt mer av faktorn tävla än de med låga värden på faktorn ”ha skoj”. Även positiva samband erhöles mellan ”ha skoj” och upplevd kompetens (R^2 adj. = ,020, $F [1, 384] = 8,84, p = ,003, Beta = ,160$). De med höga värden på upplevd kompetens ansåg fotboll vara roligare än de med låga.

3.2 Föräldrainvolvering

I Tabell 4 framgår att ungdomars upplevelser av instruktivt beteende och press är låga från både modern och fadern (lägre än mittenalternativet 3), beröm & förståelse respektive aktivt engagemang upplevs också relativt lågt. Överlag stämmer också barns upplevelse av föräldrars involvering med vad föräldrarna själva rapporterar. De skillnader som framkommer visar att barn upplever mer *instruktivt beteende* från fadern än modern samt att fäder rapporterar mer instruktivt beteende än mödrar ($F [3,1107] = 198,9, p < ,001$). Vidare upplevs mer *beröm & förståelse* från fadern än från modern samt att mödrar anses ge mindre beröm & förståelse än vad de rapporterar ($F [3,1107] = 8,81, p < ,001$).

Vad gäller faktorn *press* upplevs detta mer från fadern än från modern, samt att fäder rapporterar detta i högre utsträckning än mödrar. Däremot upplever ungdomarna att både modern och fadern genererar mer press än vad de rapporterar ($F [3,1107] = 84,2$, $p < ,001$). Dessutom upplevs fäder vara mer *aktivt engagerade* än mödrar, fäder rapporterar också högre aktivt engagemang än mödrar ($F [3,1104] = 32,3$, $p < ,001$) (Bonferroni, $p < ,05$).

Tabell 4: Medelvärden och standardavvikelser för barns upplevelser av och föräldrars rapportering av föräldrainvolvering. I tabellen visas även frihetsgrader samt p -värden ($n = 422$).

Faktorer	Barns upplevelse av								p
	Mor				Far				
	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd	
Instruktivt beteende	1,7	0,7	2,8	1,0	1,7	0,6	2,3	0,8	,001
Beröm & förståelse	3,3	0,7	3,5	0,7	3,5	0,6	3,4	0,6	,001
Press	1,7	0,7	2,2	0,9	1,5	0,5	1,8	0,7	,001
Aktivt engagemang	2,6	1,2	3,3	1,4	2,7	1,1	3,1	1,3	,001

Föräldrainvolvering vs självkänsla

De multivariata variansanalyserna visade signifikanta skillnader mellan de olika självkänslagrupperna (HB/HP, HB/LP, LB/HP samt LB/LP) och upplevd involvering från modern (Pillai's Trace [12, 1245] = ,09, $F = 2,96$, $p < ,001$, $\eta^2 = ,028$, power = ,998) samt upplevd involvering från fadern (Pillai's Trace [12, 1212] = ,140, $F = 4,95$, $p < ,001$, $\eta^2 = ,047$, power = ,999). Efterföljande univariata analyser visade signifikanta skillnader för *upplevd involvering från modern*, på faktorerna "beröm & förståelse", "press" samt "aktivt engagemang". Partial η^2 på de signifikanta faktorerna varierade mellan ,022 - ,039 och power mellan ,723 - ,947 (se Tabell 5). De därpå följande post hoc testerna (Bonferroni, $p < ,05$) visade att gruppen HB/HP mer upplevde beröm & förståelse från modern än de övriga grupperna och att gruppen HB/LP upplevde mindre press från modern än de övriga grupperna. Gruppen HB/HP upplevde modern som mer aktivt engagerad än gruppen HB/LP. Vad gäller *upplevd involvering från fadern* visade efterföljande univariata analyser signifikanta skillnader på faktorerna "beröm & förståelse", "instruktivt beteende" samt "press". Partial η^2 på de signifikanta faktorerna varierade mellan ,035 - ,093 och power mellan ,910 - ,998 (se Tabell 5). De därpå följande post hoc testerna (Bonferroni, $p < ,05$) visade att gruppen HB/HP upplevde mer beröm & förståelse än grupperna HB/LP och LB/LP samt att gruppen LB/LP upplevde mindre beröm & förståelse, från fadern, än alla de övriga grupperna. Vidare upplevde gruppen LB/LP mer press än de övriga grupperna. Gruppen HB/LP

upplevde i mindre utsträckning än de båda grupperna HB/HP och LB/HP instruktivt beteende från fadern (se Tabell 5).

Tabell 5: Medelvärden och standardavvikelser för de fyra grupperna av självkänsla på faktorerna upplevd mor och fars föräldrainvolvering. Därutöver redovisas antal personer i grupperna, frihetsgraderna, p -värdet, partial eta² samt power (n = 424).

Faktorer	HB/HP (n = 134)		HB/LP (n = 104)		LB/HP (n = 94)		LB/LP (n = 92)		p	Part.eta ²	Power
	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd			
Upplevelse av fars: (df. 3, 413)											
Instr bet	2,9	1,1	2,5	1,2	2,9	0,9	2,6	0,9	,002	,035	,910
Ber & förstå	3,7	0,7	3,3	0,7	3,6	0,6	3,1	0,7	,001	,093	,998
Press	2,2	0,8	1,8	0,8	2,4	0,9	2,2	0,9	,001	,039	,939
Akt engag	3,3	1,4	3,1	1,4	3,3	1,3	3,1	1,2	,231	,011	,383
Upplevelse av mors: (Df. 3,416)											
Instr bet	1,8	0,8	1,5	0,6	1,8	0,7	1,7	0,7	,143	,013	,473
Ber & förstå	3,5	0,8	3,2	0,7	3,2	0,7	3,3	0,7	,006	,030	,862
Press	1,8	0,7	1,5	0,6	1,8	0,7	1,8	0,7	,026	,022	,723
Akt engag	2,9	1,3	2,2	1,0	2,6	1,1	2,5	1,0	,001	,039	,947

Regressionsanalyserna visade signifikanta relationer mellan ”upplevd föräldrainvolvering från modern och fadern” och bassjälvkänsla (R^2 adj. = ,101, F [8, 404] = 6,78, $p < ,001$) samt prestationsbaserad självkänsla (R^2 adj. = ,167, F [8, 404] = 11,35, $p < ,001$). Positivt relaterade faktorer till *bassjälvkänslan* var ”upplevelse av moderns och faderns beröm & förståelse”, medan ”upplevelse av moderns instruktiva beteende” samt ”upplevelse av faderns press” var negativt relaterade till bassjälvkänslan. Ungdomar med hög bassjälvkänsla upplevde mer moderns och faderns beröm och förståelse och mindre press från fadern samt mindre instruktivt beteende från modern än de med låg bassjälvkänsla (se Tabell 6). Positivt relaterade faktorer till *prestationsbaserad självkänsla* var ”upplevd moderns aktiva engagemang” samt ”upplevd faderns beröm & förståelse” medan ”upplevt faderns aktiva engagemang” var negativt relaterat till prestationsbaserad självkänsla. Ungdomar med högre prestationsbaserad självkänsla upplevde mer aktivt engagemang från modern och beröm & förståelse från fadern samt mindre aktivt engagemang från fadern än de med låg bassjälvkänsla ($p < ,05$, se Tabell 6).

Tabell 6: Relationen mellan självkänsla och upplevd föräldrainvolvering. Standardiserade Betavärden visas (n = 416).

Faktorer	Bassjälvkänsla	Prestationssjälvkänsla
Mors instruktiva beteende	- , 131	
Mors beröm & förståelse	, 172	
Mors aktiva engagemang		, 225
Fars beröm & förståelse	, 191	, 276
Fars press	- , 253	
Fars aktiva engagemang		- ,154

Föräldrainvolvering vs motivation, ”ha skoj” samt upplevd kompetens

Vad gäller relationen mellan upplevd föräldrainvolvering och motivationsfaktorer visade regressionsanalyserna bl a att *upplevd instruktivt beteende* var positivt relaterat till motivationsfaktorerna ”kompis” och ”laganda” samt att *upplevt beröm och förståelse* positivt korrelerade med ”laganda” och ”utveckla färdigheterna”. Dessutom var *upplevd press* positivt relaterat till ”tävla” och negativt med ”ha roligt”. Även *aktivt engagemang* var positivt relaterat till laganda (se Tabell 7).

Tabell 7: Relationen mellan upplevd föräldrainvolvering samt motivationsfaktorer. I tabellen visas standardiserade Beta-värden, R² adj.-värden samt antal personer (n).

<u>Föräldrainvolvering</u>	<u>Motivationsfaktorer</u>
<i>Upplevt instruktivt beteende</i> Mor R ² adj. = ,036 (n= 422) Far R ² adj. = ,060 (n = 411)	Kompis ,211 Hälsa & Form ,136, Laganda ,198, Socialt erkännande ,153
<i>Upplevt beröm & förståelse</i> Mor R ² adj. = ,108 (n = 422) Far R ² adj. = ,098 (n = 411)	Känna sig kompetent ,229, Laganda ,143, Socialt erkännande - ,202, Utveckla färdigheterna , 144 Laganda ,227, Utveckla färdigheterna ,134
<i>Upplevt press</i> Mor R ² adj. = ,048 (n = 422) Far R ² adj. = ,090 (n = 411)	Tävla ,143 Roligt - ,132, Socialt erkännande , 150 Utveckla färdigheterna , 176
<i>Upplevt aktivt engagemang</i> Mor R ² adj. = ,030 (n = 422) Far R ² adj. = ,019 (n = 411)	Laganda , 180 Laganda , 209

Vidare visade resultaten av regressionsanalyserna signifikanta relationer mellan ”upplevd föräldrainvolvering från modern och fadern” och faktorn ”ha skoj” (R^2 adj. = ,02, $F [3, 406] = 3,29$, $p = ,021$). Positivt relaterad faktor var upplevd beröm & förståelse från modern (Beta = ,135) och negativt relaterad var upplevd instruktivt beteende från fadern (Beta = - ,123). Ungdomar med höga värden på faktorn ”ha skoj” upplevde mer beröm & och förståelse från modern samt mindre instruktivt beteende från fadern än med låga värden på ”ha skoj”. Dessutom erhöles signifikanta relationer mellan ”upplevd föräldrainvolvering från fadern” och ”upplevd kompetens” (R^2 adj.= ,03, $F [6, 374] = 2,88$, $p = ,009$). Positivt relaterad faktor var upplevd beröm & förståelse från fadern (Beta = ,194). Ungdomar med högre värden på upplevd kompetens upplevde mer beröm & förståelse från fadern än de med låga värden på upplevd kompetens.

Föräldrars fysiska aktivitet vs föräldrainvolvering

Vad gäller *i dag fysiskt aktiva föräldrar* visade resultaten skillnad på hur mödrar anser sig vara involverade i sina barns idrottande ($F [3, 933] = 693, 1$, $p < , 001$, Part. $\eta^2 = , 690$, power = 1,00). De främsta föräldrainvolveringsfaktorerna som idag fysiskt aktiva mödrar angav var beröm & förståelse samt aktivt engagemang. Instruktivt beteende och press angavs minst av i dag fysiskt aktiva mödrar (se Tabell 8). Angående i dag fysiskt aktiva fäder visade resultaten skillnad på hur de anser sig vara involverade i sina barns idrottande ($F [3, 377] = 313, 8$, $p < , 001$, Part. $\eta^2 = , 548$, power = 1,00). De främsta föräldrainvolveringsfaktorerna som idag fysiskt aktiva fäder angav var beröm & förståelse samt aktivt engagemang. Instruktivt beteende och press angavs minst av i dag fysiskt aktiva fäder (se Tabell 8). Ungdomar till i dag fysiskt aktiva föräldrar upplever främst beröm och förståelse samt aktivt engagemang och minst press och instruktivt beteende från både mödrar och fäder. Dock upplevs fäder mer använda sig av instruktivt beteende, beröm och förståelse, press samt vara mer aktivt engagerade än mödrar ($p < ,05$).

Gruppen *i dag icke fysiskt aktiva föräldrar* uppvisade en skillnad på hur mödrar anser sig vara involverade i sina barns idrottande ($F [3, 276] = 120,5$, $p < , 001$, Part. $\eta^2 = , 567$, power = 1,00). De främsta föräldrainvolveringsfaktorerna som idag icke fysiskt aktiva mödrar angav var beröm & förståelse samt aktivt engagemang. Instruktivt beteende och press angavs minst av i dag icke fysiskt aktiva mödrar (se Tabell 8). Vidare visade resultaten skillnad på hur i dag icke fysiskt aktiva fäder anser sig vara involverade i sina barns idrottande ($F [3, 384] = 95,1$, $p < ,001$, Part. $\eta^2 = , 426$, power = 1,00). De främsta föräldrainvolveringsfaktorerna som idag icke fysiskt aktiva fäder angav var beröm & förståelse samt aktivt engagemang. Instruktivt beteende och press angavs minst av i dag icke fysiskt aktiva fäder. Ungdomar till i dag icke fysiskt

aktiva föräldrar upplever främst beröm och förståelse samt aktivt engagemang och minst press och instruktivt beteende från både mödrar och fäder. Vidare upplevs fäder mer använda sig av instruktivt beteende, press samt vara mer aktivt engagerade än mödrar ($p < ,05$).

Tabell 8: Medelvärden och standardavvikelser för i dag fysiskt aktiva och i dag icke fysiskt aktiva föräldrars rapporter på de fyra involveringsfaktorerna. Även antal personer i respektive grupp redovisas.

Faktorer	I dag fysiskt aktiva				I dag icke fysiskt aktiva			
	Mödrar (n = 319)		Fäder (n = 260)		Mödrar (n = 93)		Fäder (n = 129)	
	M	Sd	M	Sd	M	Sd	M	Sd
Instruktivt beteende	1,7	0,6	2,4	0,7	1,7	0,7	2,3	0,9
Beröm & Förståelse	3,5	0,6	3,5	0,5	3,4	0,7	3,3	0,7
Press	1,5	0,5	1,9	0,7	1,5	0,6	1,8	0,7
Aktivt engagemang	2,8	1,0	3,3	1,2	2,3	1,2	2,6	1,3

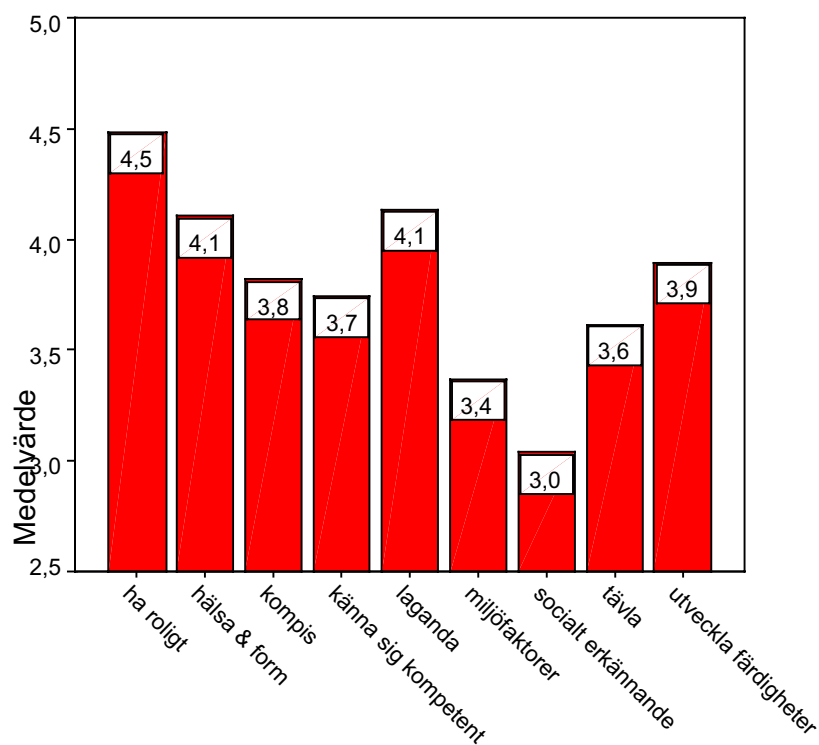
3.3 Könsaspekten

Flickor

Resultaten visade att flickor som främsta motiv till att idrotta angav ”ha roligt”, hälsa & form” samt ”laganda”. De faktorer som minst motiverade flickor var ”socialt erkännande” samt ”miljöfaktorer” (se Figur 11). Vidare visade flickor medelhöga till höga värden på faktorerna bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, ”ha skoj” samt upplevd kompetens (se Tabell 9).

Tabell 9: Flickors medelvärden, standardavvikelser samt antal på faktorerna bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, ”ha skoj” samt upplevd kompetens.

Faktorer	M	Sd	n
Bassjälvkänsla	4,0	0,5	104
Prestationsbaserad självkänsla	3,8	0,5	104
”ha skoj”	4,7	0,4	103
Upplevd kompetens	2,9	0,5	96

Figur 11: Motivationsfaktorer som flickor anger till att idrotta (n = 104).

Självkänsla vs motivation, "ha skoj" samt upplevd kompetens

Regressionsanalyserna visade positiva relationer mellan *bassjälvkänsla* och motivationsfaktorerna "ha roligt", "kompetent", "laganda", "tävla" samt "utveckla färdigheterna". Flickor med höga värden på *bassjälvkänsla* motiverades mer av nämnda faktorer än de med låga värden. Beta varierade mellan 0,212 och 0,245. Vidare erhöles positiva relationer mellan *prestationsbaserad självkänsla* och samtliga motivationsfaktorer. Flickor med höga värden på *prestationsbaserad självkänsla* motiverades mer av alla motivationsfaktorer än de med låga värden. Beta varierade mellan 0,232 och 0,442. R^2 adjust. varierade mellan 0,133 och 0,245 ($p < ,05$).

Dessutom visade resultaten av regressionsanalyserna att både *bassjälvkänsla* (Beta = ,385) och *prestationsbaserad självkänsla* (Beta = ,220) var positivt relaterade till faktorn "ha skoj" (R^2 adj. = ,166, $F [2, 100] = 11,17$, $p < ,001$). Flickor med höga värden på *bassjälvkänsla* upplevde fotboll vara roligare än de med låga värden på *bassjälvkänsla*. Dessutom upplevde flickor med hög *prestationsbaserad självkänsla* fotboll vara roligare än de med låga värden på *prestationsbaserad självkänsla*. Vidare visade resultaten att faktorn *upplevd kompetens* var positivt relaterat till *bassjälvkänslan*. Flickor med hög *bassjälvkänsla* upp-

levde sig vara mer idrottsligt kompetenta än flickor med låga värden på bassjälvkänsla (R^2 adj. = ,230, $F [2, 94] = 15,34$, $p < ,001$, Beta = ,484).

Motivation vs "ha skoj" samt upplevd kompetens

Regressionsanalyserna visade att faktorn "ha skoj" var positivt relaterat till motivationsfaktorerna "laganda", "tävla" samt negativt med faktorn "kompis" (R^2 adj. = ,279, $F [7, 95] = 6,63$, $p < ,001$). Flickor med höga värden på faktorn "ha skoj" motiverades mer av att tävla och känna laganda samt mindre av att få vara med kompisar än flickor med låga värden på faktorn "ha skoj" (se Tabell 10). Vidare visade analyserna att upplevd kompetens var positivt relaterat till motivationsfaktorerna "hälsa & form" samt "tävla" (R^2 adj. = ,109, $F [9, 87] = 2,30$, $p = ,023$). Flickor med höga värden på upplevd kompetens motiverades mer av att få tävla och "hälsa & form" än flickor med låga värden på upplevd kompetens (se Tabell 10). Ett positivt samband erhöles mellan upplevd kompetens och faktorn "ha skoj" (R^2 adj. = ,222, $F [1,94] = 28,10$, $p < ,001$, Beta = ,480). Flickor med höga värden på upplevd kompetens ansåg fotboll vara roligare än flickor med låga värden på upplevd kompetens.

Tabell 10: Relationer mellan motivation och faktorerna "ha skoj" samt upplevd kompetens", hos flickor. Standardiserade Betavärden redovisas, $n = 102$ ($p < ,05$).

Faktorer	"Ha skoj"	Upplevd kompetens
Kompis	-,279	
Laganda	,411	
Tävla	,354	,355
Hälsa & form		,270

Föräldrainvolvering

I Tabell 11 framgår att flickors upplevelser av instruktivt beteende och press är låga från både modern och fadern medan beröm & förståelse samt aktivt engagemang upplevs medelhögt. Överlag stämmer flickors upplevelse av föräldrainvolvering med vad föräldrarna själva rapporterar. De skillnader som har framkommit visar att flickor i större utsträckning än vad fäder rapporterar upplever instruktivt beteende, press samt aktivt engagemang från fäderna (se Tabell 11).

Tabell 11: Flickors medelvärden och standardavvikelse för upplevelse av och föräldrars rapportering av föräldrainvolvering. I tabellen visas även frihetsgraderna samt p-värdet (n = 97).

Faktorer	Flickors upplevelse av		Rapporterad av		(Df = 1, 95)
	Mor	Far	Mor	Far	
	M Sd	M Sd	M Sd	M Sd	p
Instruktivt beteende	1,9 0,8	2,6 0,9	1,8 0,6	2,3 0,8	,001
Beröm & förståelse	3,5 0,7	3,5 0,7	3,5 0,5	3,4 0,6	,423
Press	1,7 0,7	2,0 0,8	1,6 0,5	1,8 0,7	,019
Aktivt engagemang	2,9 1,2	3,1 1,3	2,9 1,1	2,9 1,3	,013

Föräldrainvolvering vs självkänsla

Resultaten av regressionsanalyserna visade signifikanta relationer mellan ”upplevd föräldrainvolvering från modern och fadern” och flickors bassjälvkänsla (R^2 adj. = ,073, F [5, 96] = 2,60, p = ,030) samt prestationsbaserad självkänsla (R^2 adj. = ,101, F [6, 95] = 2,88, p = ,013). Upplevt beröm och förståelse från fadern var positivt relaterat medan upplevd press och aktivt engagemang från fadern var negativt relaterat till flickors bassjälvkänsla. Flickor med hög bassjälvkänsla upplevde i högre utsträckning fäder ge beröm och förståelse och i mindre grad pressa dem och vara aktivt engagerade, än flickor med låg bassjälvkänsla. Prestationsbaserad självkänsla var bl a positivt relaterat till upplevt aktivt engagemang från modern samt upplevt instruktivt beteende och beröm & förståelse från fadern. Flickor med hög prestationsbaserad självkänsla upplevde mer aktivt engagemang från modern samt mer instruktivt beteende samt beröm & förståelse från fadern än flickor med låg prestationsbaserad självkänsla (p < ,05) (se Tabell 12).

Tabell 12: Relationen mellan bassjälvkänsla och prestationsbaserad självkänsla med de fyra kategorierna av föräldrainvolvering, hos flickor. Standardiserade Beta-värden redovisas, n = 102 (p < ,05).

Föräldrainvolvering	Bassjälvkänsla	Prestationsbaserad självkänsla
<i>Upplevelse av mors:</i>		
Instruktiva beteende		
Beröm & förståelse		
Press		
Aktivt engagemang		,275
<i>Upplevelse av fars:</i>		
Instruktiva beteende		,283
Beröm & förståelse	,250	,206
Press	-,283	-,301
Aktivt engagemang	-,291	

Föräldrainvolvering vs motivation, ”ha skoj” samt upplevd kompetens

Vad gäller relationen mellan upplevd föräldrainvolvering och motivationsfaktorerna visade regressionsanalyserna bl a att upplevt instruktivt beteende var positivt relaterat till motivationsfaktorn ”tävla” samt negativt till faktorn ”kompis”. Upplevt beröm & förståelse var positivt relaterat till ”känna sig kompetent” samt negativt relaterat till ”socialt erkännande. Vidare var upplevd press negativt relaterad till ”laganda”. Dessutom var aktivt engagemang positivt relaterat till ”utveckla färdigheterna” (se Tabell 13).

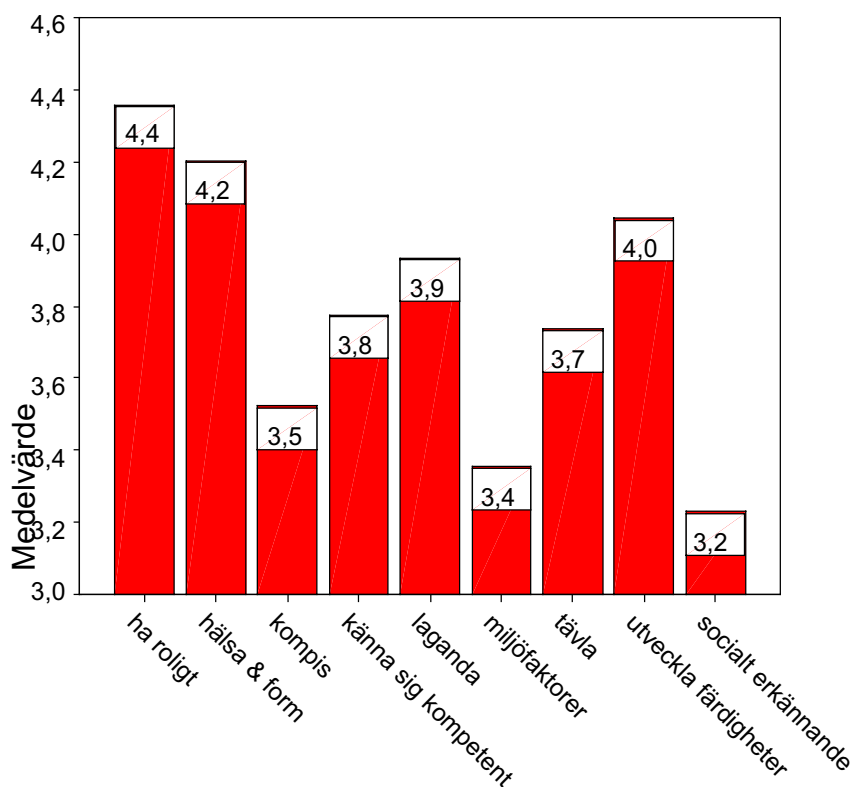
Tabell 13: Relationen mellan flickors upplevda föräldrainvolvering och motivationsfaktorer. I tabellen visas standardiserade Beta-värden, R^2 adj.-värden samt n.

<u>Föräldrainvolvering</u>	<u>Motivationsfaktorer</u>
<i>Upplevt instruktivt beteende</i> Mor R^2 adj. = ,062 (n=103) Far R^2 adj. = ,183 (n= 101)	Tävla ,244 Hälsa & form ,466, Kompis - ,241
<i>Upplevt beröm & förståelse</i> Mor R^2 adj. = ,103 (n=103) Far R^2 adj. = ,122 (n=101)	Socialt erkännande - ,366 Hälsa & form ,395 , Känna sig kompetent ,363
<i>Upplevt press</i> Far R^2 adj. = ,086 (n=101)	Laganda - ,268
Upplevt aktivt engagemang Mor R^2 adj. = ,149 (n=103) Far R^2 adj. = ,086 (n=101)	Kompis ,225, Utveckla färdigheterna ,356 Utveckla färdigheterna ,282

Vidare visade resultaten av regressionsanalyserna signifikanta relationer mellan faktorn *upplevd kompetens* och ”upplevd föräldrainvolvering från modern och fadern” (R^2 adj. = ,097, $F [7, 87] = 2,44$, $p = ,025$). Positivt relaterade faktorer var upplevd moderns aktiva engagemang (Beta = ,241) och upplevd press från fadern (Beta = ,428) medan upplevd press från modern (Beta - ,404) var negativt relaterad till flickors upplevda kompetens. Flickor med höga värden på upplevd idrottslig kompetens ansåg i högre grad mödrar vara aktivt engagerade och utöva mindre press. Dessutom upplevde de mer press från fadern än flickor med låg upplevd kompetens. Inga relationer erhöles mellan föräldrainvolvering och faktorn ”ha skoj” hos flickor.

Pojkar

Av Figur 12 framgår att pojkar som främsta motiv till att idrotta angav ”ha roligt”, ”hälsa & form” samt ”utveckla färdigheterna”. De faktorer som minst motiverade pojkar var ”socialt erkännande” samt ”miljöfaktorer”.

Figur 12: Motivationsfaktorer som pojkar anger till att idrotta (n= 319).

Vidare uppvisade pojkar höga värden på faktorerna bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, ”ha skoj” samt upplevd kompetens (se Tabell 14).

Tabell 14: Pojkars medelvärden, standardavvikelser samt antal på faktorerna bassjälvkänsla, prestationsbaserad självkänsla, ”ha skoj” samt upplevd kompetens.

Faktorer	M	Sd	n
Bassjälvkänsla	4,1	0,5	320
Prestationsbaserad självkänsla	3,7	0,6	320
”Ha skoj”	4,3	1,2	318
Upplevd kompetens	3,1	0,4	292

Självkänsla vs motivation, "ha skoj" samt upplevd kompetens

Resultaten av regressionsanalyserna visade positiva relationer mellan *bassjälvkänsla* och motivationsfaktorerna "ha roligt" (Beta = ,234), "känna sig kompetent" (Beta = ,110) samt "laganda" (Beta = ,180). Pojkar med hög bassjälvkänsla motiverades mer av ovan nämnda faktorer än pojkar med låg bassjälvkänsla ($p < ,05$). Vidare erhöles positiva relationer mellan *prestationsbaserad självkänsla* och samtliga nio motivationsfaktorer. Beta varierade mellan 0,313 och 0,500. Pojkar med hög prestationsbaserad självkänsla motiverades mer av de nio faktorerna än pojkar med låg prestationsbaserad självkänsla. R^2 adj. varierade mellan 0,107 och 0,265 ($p < ,05$).

Dessutom visade resultaten av regressionsanalyserna att bassjälvkänsla var positivt relaterad till faktorn "ha skoj" (R^2 adj. = ,011, $F [1, 316] = 6,58$, $p = ,031$, Beta = ,121, $p < ,05$). Pojkar med hög bassjälvkänsla upplevde fotboll vara roligare än pojkar med låg bassjälvkänsla. Vidare var både bassjälvkänsla (Beta = ,320) och prestationsbaserad självkänsla (Beta = ,276) positivt relaterade till faktorn *upplevd kompetens* (R^2 adj. = ,184, $F [2, 289] = 33,8$, $p < ,001$). Pojkar med hög bassjälvkänsla uppvisade högre värden på upplevd kompetens än pojkar med låg bassjälvkänsla. Likaså uppvisade pojkar med hög prestationsbaserad självkänsla högre värden på upplevd kompetens än pojkar med låga värden på denna variabel.

Motivation vs "ha skoj" samt upplevd kompetens

Resultaten av regressionsanalyserna visade att faktorn "ha skoj" var positivt relaterad till motivationsfaktorn "tävla" samt negativt relaterad till faktorerna "kompis" och "hälsa & form" (R^2 adj. = ,036, $F [9, 307] = 2,32$, $p = ,015$). Pojkar med höga värden på faktorn "ha skoj" motiverades mindre av faktorerna "hälsa & form" samt "kompis" och mer av faktorn "tävla" än de med låga värden på faktorn "ha skoj" (se Tabell 15).

Tabell 15: Relationer mellan motivationsfaktorer och faktorerna "ha skoj" samt upplevd kompetens". Standardiserade Betavärden redovisas liksom n ($p < ,05$).

Faktorer	"Ha skoj" (n=318)	Upplevd kompetens (n=292)
Kompis	-,209	-,274
Tävla	,176	
Hälsa & form	-,165	
Hälsa & form		
Utv. Färdigheterna		,226
Ha roligt		,274

Vidare visade faktorn *upplevd kompetens* sig vara positivt relaterad till motivationsfaktorerna ”ha roligt”, ”utveckla färdigheterna” och negativt relaterad till faktorn ”kompis” (R^2 adj. = ,149, $F [7, 283] = 8,24$, $p < ,001$). Pojkar med höga värden på upplevd kompetens motiverades mer av att ha roligt och utveckla färdigheterna men mindre av att få vara med kompisar än pojkar med låga värden på upplevd kompetens (se Tabell 15). Positiva relationer erhöles mellan upplevd kompetens och faktorn ”ha skoj” (R^2 adj. = ,027, $F [1, 288] = 9,11$, $p = ,003$, Beta = ,175). Pojkar med höga värden på upplevd kompetens ansåg fotboll vara roligare än pojkar med låga värden.

Föräldrainvolvering

I Tabell 16 framgår att pojkar upplever låga nivåer av instruktivt beteende och press samt låga till medelhöga nivåer på beröm & förståelse samt aktivt engagemang från modern. Dessutom upplevs låga värden på instruktivt beteende och press samt medelhöga värden på aktivt engagemang och beröm & förståelse från fadern. Överlag stämmer pojkars upplevelse av föräldrainvolvering med vad föräldrarna själva rapporterar. De skillnader som har framkommit visar att pojkar i större utsträckning upplever instruktivt beteende och press från fäder än vad fäder rapporterar samt mindre beröm & förståelse från mödrar än vad mödrar rapporterar (se Tabell 16).

Tabell 16: Medelvärden och standardavvikelse för pojkars upplevelse av och föräldrars rapportering av föräldrainvolvering. I tabellen visas även frihetsgraderna samt p-värdet ($n = 289$).

Faktorer	Pojkars upplevelse av				Rapporterad av		<i>p</i>		
	Mor		Far		Mor			Far	
	M	Sd	M	Sd	M	Sd		M	Sd
Instruktivt beteende	1,7	0,7	2,8	1,0	1,7	0,6	2,4	0,8	,001
Beröm & förståelse	3,2	0,8	3,4	0,7	3,5	0,6	3,4	0,6	,001
Press	1,7	0,7	2,2	0,9	1,5	0,5	1,9	0,7	,001
Aktivt engagemang	2,4	1,1	3,3	1,4	2,6	1,1	3,2	1,3	,357

Föräldrainvolvering vs självkänsla

Resultaten visade signifikanta relationer mellan ”upplevd föräldrainvolvering från fadern och modern” och bassjälvkänsla (R^2 adj. = ,128, $F [5, 305] = 10,12$, $p < ,001$) respektive prestationsbaserad självkänsla (R^2 adj. = ,213, $F [5, 305] = 17,80$, $p < ,001$). *Bassjälvkänslan* var positivt relaterad till upplevt beröm och

förståelse från modern och fadern, respektive negativt relaterad till upplevt aktivt engagemang från fadern och upplevt instruktivt beteende från modern. Pojkar med hög bassjälvkänsla upplevde mer beröm och förståelse från både modern och fadern samt mindre aktivt engagemang från fadern och mindre instruktivt beteende från modern ($p < ,05$). *Prestationsbaserad självkänsla* var positivt relaterad till upplevt aktivt engagemang och press från modern. Pojkar med hög prestationsbaserad självkänsla upplevde i högre grad aktivt engagemang samt press från modern än pojkar med låg prestationsbaserad självkänsla (se Tabell 17).

Tabell 17: Relationen mellan bassjälvkänsla och prestationsbaserad självkänsla och de fyra kategorierna av föräldrainvolvering, hos pojkar. Standardiserade Beta-värden redovisas, $n = 311$ ($p < ,05$).

Föräldrainvolvering	Bassjälvkänsla	Prestationsbaserad självkänsla
<i>Upplevelse av mors:</i>		
Instruktivt beteende	-,136	
Beröm & förståelse	,195	
Press		,127
Aktivt engagemang		,224
<i>Upplevelse av fars:</i>		
Instruktivt beteende		
Beröm & förståelse	,360	
Press		
Aktivt engagemang	-,214	

Föräldrainvolvering vs motivation, "ha skoj" samt upplevd kompetens

Vad gäller relationen mellan upplevd föräldrainvolvering och motivationsfaktorer visade regressionsanalyserna bl a att *instruktivt beteende* var positivt relaterat till motivationsfaktorerna "kompis" och "laganda". Vidare var *upplevt beröm & förståelse* positivt relaterat till "laganda". Dessutom var *upplevd press* (från fadern) positivt relaterad till faktorerna "laganda", "socialt erkännande" samt "utveckla färdigheterna". *Aktivt engagemang* var (från fadern) positivt relaterat till "laganda" och negativt till "hälsa & form" (se Tabell 18).

Vidare visade resultaten av regressionsanalyserna samband mellan faktorn "ha skoj" samt "upplevd föräldrainvolvering från modern och fadern" (R^2 adj. = ,018, $F [3, 305] = 2,86$, $p = ,037$). Upplevt beröm & förståelse från modern var positivt relaterat (Beta = ,129) medan upplevt instruktivt beteende från fadern var negativt relaterat (Beta = -,121) till att "ha skoj". Pojkar med höga värden på faktorn "ha skoj" upplevde mer beröm och förståelse från mödrar och mindre

instruktivt beteende från fäder än pojkar med låga värden på ”ha skoj”. Dessutom var faktorn *upplevd kompetens* positivt relaterad till upplevt beröm & förståelse från fäder (R^2 adj. = ,027, $F [7, 278] = 2,12$, $p = ,042$, $Beta = ,240$). Pojkar med höga värden på upplevd kompetens upplevde i högre grad beröm & förståelse från fäder än pojkar med låga värden på upplevd kompetens.

Tabell 18: Relationen mellan pojkars upplevda föräldrainvolvering och motivationsfaktorer. I tabellen visas standardiserade Beta-värden, R^2 adj.-värden samt n.

<u>Föräldrainvolvering</u>	<u>Motivationsfaktorer</u>
<i>Upplevt instruktivt beteende</i> Mor R^2 adj. = ,025 (n= 318) Far R^2 adj. = ,060 (310)	Kompis ,173 Laganda ,270
<i>Upplevt beröm & förståelse</i> Mor R^2 adj. = ,101 (n=318) Far R^2 adj. = ,127 (n=310)	Laganda ,181 Laganda ,281, Tävla ,125
<i>Upplevt press</i> Far R^2 adj. = ,083 (n=310)	Laganda ,186, Socialt erkännande ,211, Utveckla färdigheterna ,170
<i>Upplevt aktivt engagemang</i> Far R^2 adj. = ,049 (310)	Hälsa & form - ,137, Laganda ,303

4. Diskussion

Studiens främsta syfte var att undersöka vad som motiverar ungdomar till att idrotta samt hur självkänsla, upplevd kompetens samt faktorn ”ha skoj” är relaterade till de motivationsfaktorer som ungdomarna anger. Vidare studerades ungdomars upplevelse av och föräldrars uppfattning om föräldrainvolvering samt om dessa skiljer sig åt. Dessutom undersöktes hur föräldrainvolvering var relaterat till faktorerna motivation, upplevd kompetens, faktorn ”ha skoj” respektive självkänsla. En jämförelse mellan flickor och pojkars uppfattningar gällande ovan redovisade aspekter genomfördes även.

4.1 Motivation, självkänsla, ”ha skoj” samt upplevd kompetens

Föreliggande studie visar att ungdomar motiveras till att idrotta av flera olika skäl. De starkaste skälen som angavs var ”att ha skoj”, ”hälsoaspekten”, ”laganda” samt ”utveckla färdigheterna” vilket även stöds av tidigare forskning (Bakker et al., 1993; Barber, Sukhi & White, 1999; Lindner & Kerr, 2000; Scanlan et al., 1993). Resultaten är trots det överraskande. Främst för att faktorn

”hälsoaspekten” rangordnades så högt av både flickor och pojkar och för att alla faktorerna är relaterade till den inre motivationen. En möjlig förklaring till att faktorn ”hälsa” rangordnades så högt kan vara det ”friskhetsideal” som har rått i samhället de sista decennierna och den ”sundhetstrend” som på senare år fått ökat genomslag, inte minst i massmedia. Pojkars höga rangordning av ”hälsoaspekten” kan även förklaras av att friskhet och sundhet är en förutsättning till framtida idrottslig karriär, där de starkaste, snabbaste och bästa överlever i en tuff elitistisk miljö och där pojkar, mer än flickor, har visat sig utveckla dessa preferenser (Franzén & Peterson, 2001).

Noterbart är att de högst rangordnade faktorerna i denna studie kan tolkas som inre motivationsfaktorer. Utveckling av inre motivationsfaktorer anses vara en god garanti för att ungdomar skall fortsätta att idrotta och tycka att det är roligt. Möjligheter ges att utveckla en inre stolthet, känsla av kompetens och tillfredsställelse, vilket i sin tur är goda förutsättningar för en god utveckling av individens självkänsla (Bakker et al., 1993; Harter, 1988). Både flickor och pojkar rangordnade motivationsfaktorn ”laganda” högt, vilket indikerar att ungdomar lägger stor vikt vid sociala aspekter såsom att få tillhöra ett lag och känna samhörighet. Dessutom är flickor och pojkar överlag överens om sina värderingar kring motivationsfaktorerna. Överensstämmelsen kan ses som naturlig och en förklaring kan vara att idrotten har liknande fostrande funktion oavsett kön. Idrottsrörelsen framhålls också som en mycket betydande socialisationsagent (Patriksson, 1979; Roberts & Treasure, 1992) som i första hand sköts och planeras av vuxna. Det känns då logiskt att en ”vuxenaktig” likriktning utvecklas vad gäller attityder och värderingar som påverkar flickor och pojkar på ett liknande sätt.

Idrotten kan sålunda bidra till att ungdomar får flera av ovan nämnda behov tillfredsställda. För att stimulera till regelbunden aktivitet bör därför ungdomsidrotten betona färdighetsutveckling, träning som ger utmaning, möjligheter till socialt umgänge samt lära ut att fysisk aktivitet har goda effekter på hälsan, även i ett långsiktigt perspektiv. Detta borgar för att ungdomarna stannar kvar och på så sätt ges förutsättningar för ett framtida fysiskt aktivt liv (Danish et al., in press; Estes & Henderson, 2003; Weiss, Kimmel, & Smith, 2001).

För många är tonårsperioden en turbulent tid med stora emotionella, biologiska och sociala förändringar vilket gör att övergången från barn till vuxen blir arbetsam. Frigörelsen från föräldrar samt sökandet efter den egna identiteten upptar en stor plats i deras liv (Ericson, 1986). En viktig aspekt kopplad till identiteten är utvecklingen av självkänslan där en sund utveckling möjliggör inträdandet i vuxenlivet med en stärkt identitetskänsla (Modrcin-Talbott et al., 1998). Men hur kan då idrotten vara till gagn för utvecklingen av en god/stark

självkänsla? Resultaten i denna studie visar på positiva relationer mellan hög bassjälvkänsla och motivationsfaktorerna ”laganda”, ”utveckla färdigheter”, ”ha roligt”, samt ”kompetent”. Gruppen LB/LP motiverades dock mindre av faktorerna ”ha roligt”, ”utveckla färdigheterna”, laganda” än grupperna HB/HP respektive HB/LP. Detta visar att hög självkänsla är relaterad mer till de ”inre motivationsfaktorerna”, vilket får teoretiskt stöd av bl a Harter (1988) samt Weiss och Ebbeck (1996). Detta resultat indikerar att idrottsrörelsen bör sträva efter en strukturerad miljö med betoning på att få ungdomar att känna glädje i sitt idrottande, möjligheter att bli bättre och känna kamratskap. Studien har också visat positiva relationer mellan självkänsla och faktorerna ”ha skoj” samt upplevd kompetens. Resultaten stämmer väl överens med forskning som visar att fysisk aktivitet dels är relaterat till upplevelsen av att vara kompetent och dels till attraktionen av aktiviteten (Harter, 1988; Hoyle & Leff, 1997; Sonstroem, 1997). Detta får ungdomar att känna sig välkomna till idrottsrörelsen med möjligheter till att stärka sin självkänsla samt uppmuntra till ett fortsatt fysiskt aktivt liv (Orlick & Zitzelsberger, 1996). Idrotten kan på detta sätt bli just den plattform som behövs i ungdomars sökande efter identitet och bidra till en positiv utveckling av självkänslan. Inom en relativt skyddad sektor i livet med förhållandevis klara spelregler får ungdomar pröva sig fram, de ges möjligheter att jämföra sig med andra samt testa gränser. Idrotten kan ta ett stort ansvar för att hjälpa ungdomar genom denna för dem arbetsamma period då idrottsrörelsen anses vara en av de främsta socialisationsfaktorerna (Engström, 1996; Patriksson, 1979; Roberts & Treasure, 1992).

4.2 Föräldrainvolvering

Familjen anses vara en av de viktigaste socialisationsfaktorerna vad gäller utvecklingen av barns/ungdomars identitet, självkänsla och motivation till att idrotta. Familjen utgör även en god modell för det fortsatta idrottsengagemanget samt kan utgöra en bas för en framtida framgångsrik idrottskarriär. Det finns således all anledning att studera föräldrainvolvering inom ungdomsidrotten samt hur denna är relaterad till självkänsla respektive motivation (Browne & Francis, 1993; Hellstedt, 1995; Hoyle & Leff, 1997; Green & Chaplin, 1997; Woolger & Power, 1993; Woolger & Power, 2000).

Föreliggande studie visar bl a annat att ungdomars upplevelse och föräldrars rapportering om hur föräldrar är involverade i sina barns idrott i stort stämmer överens, samt att ungdomar upplever sina föräldrars involvering som positiv. Detta resultat får stöd i tidigare forskning som också påpekar att ungdomar överlag har positiva upplevelser av sina föräldrars involvering i idrott (Stein & Raedeke, 1999; Würth et al., in press). Detta är en god förutsättning för att ungdomar utvecklar positiva erfarenheter inom idrotten. Negativt är att ungdomarna upplever att mödrarna ger mindre beröm och förståelse än vad mödrar

faktiskt rapporterar samt att ungdomarna upplever att både mödrar och fäder ger upphov till mer press än vad de rapporterar. Denna diskrepans kan i ett långsiktigt perspektiv leda till negativa konsekvenser såsom mindre motivation samt upplevelsen att idrott inte är skoj. Viktigt är att ungdomar och föräldrar utvecklar en god kommunikation. Även olika föräldrautbildningar som idrottsrörelsen kan tillhandahålla är en viktig aspekt att beakta. För även om de flesta föräldrar är "bra idrottsföräldrar" som vill sina barn väl och har goda intentioner med sina barns idrottande så finns det utrymme för förbättringar (Kanters & Estes, 2002; Kanters & Tebbutt, 2001).

En annan viktig aspekt vad gäller studier av idrottande ungdomar är relationen mellan föräldrainvolvering och självkänsla. Sambanden mellan bassjälvkänslan och upplevt beröm från modern och fadern visar att stöd från föräldrar är positivt relaterat till hög bassjälvkänsla. Detta stärks också av tidigare teoribildning som påpekar att föräldrastöd och positiva upplevelser av föräldraengagemanget leder till god utveckling av självkänsla, en inre tillfredsställelse samt hög upplevd kompetens (Green & Chaplin, 1997; Harter, 1988). Vidare indikerar resultaten från denna studie att de med låg självkänsla inte upplever föräldraengagemanget, främst från fäder, som positivt, jämfört med andra. Resultaten tycks vara entydiga, de med hög självkänsla upplever i större grad föräldrars beröm och förståelse medan de med låg självkänsla mindre upplever detta och dessutom upplever högre press från fäderna. I ett längre perspektiv kan detta leda till en känsla av otillfredsställelse samt leda till avhopp från idrotten. Detta visar vikten av att föräldrar intar en stödjande och uppmuntrande involvering i sina barns idrottande. Resultaten stämmer väl överens med Harters (1988) teoretiska referensram som påpekar att stöd och uppmuntran är relaterat till positiv utveckling av hög självkänsla medan press och frånvaro från stöd leder till negativa konsekvenser såsom låg självkänsla.

Ungdomarna i denna studie anger många skäl till att idrotta, bland annat sociala faktorer såsom att känna gemenskap och laganda, att ha skoj samt utveckla färdigheter. Av intresse är också att studera hur föräldrainvolveringen är relaterad till olika motivationsfaktorer som ungdomarna anger. Resultaten i denna studie visar att upplevt positivt föräldraengagemang är relaterat till, för ungdomsidrotten så viktiga motivationsfaktorer som, laganda och försöka att bli bättre medan en negativ upplevelse såsom press kan bidra till att man inte motiveras så mycket av faktorn ha roligt. Även faktorerna "ha skoj" samt upplevd kompetens var positivt relaterade till beröm och förståelse från föräldrarna. Resultaten överensstämmer med forskning som visar att inre motivation är positivt relaterat till föräldrainvolvering och att uppmuntrande attityder är positivt relaterat till bl a tillfredsställelse och att känna glädje i sitt idrottande, upplevd kompetens samt vilja fortsätta med sin idrott (Green & Chaplin, 1997; Martin & Dodder, 1991; Welk et al., 2003; Woolger & Powers, 2000). Dess-

utom stöds resultaten av teoretiska referensramar som påvisar att ungdomars glädje till att idrotta samt upplevd kompetens är relaterat till föräldrars involvering i sina barns idrottande (Eccles & Harold, 1991; Harter, 1981; Scanlan & Simons, 1992).

En aspekt som har diskuterats i forskningslitteraturen är relationen mellan föräldrars fysiska aktivitet och ungdomars upplevelse inom idrotten. Är det så att föräldrar som är fysiskt aktiva är involverade i sina barns idrottande på olika sätt än icke fysiskt aktiva? Upplever ungdomar till fysiskt aktiva föräldrar sina föräldrars involvering på annat sätt än ungdomar med icke fysiskt aktiva föräldrar? Resultaten i föreliggande studie visar att varken fysiskt aktiva eller icke aktiva mödrar och fäder skiljer sig åt hur de anser sig vara involverade i sitt barn idrottande. Inte heller skiljer sig ungdomars upplevelse av föräldrainvolvering utifrån om föräldrarna är fysiskt aktiva eller inte. Resultaten motsäger därmed den forskning som visar att fysiskt aktiva föräldrar uppvisar mer stöd samt förståelse för sina barns idrottande än icke fysiskt aktiva föräldrar (Welk et al., 2003). En förklaring till resultaten kan vara många av föräldrarna i studien faktiskt var aktiva då de var i sitt barns ålder. Kanske är inte alla fysiskt aktiva i dag men kan ändå ge stöd och beröm & förståelse då de vet vad sina barn får vara med om inom idrotten.

4.3 Könsaspekten

Forskning kring flickors och pojkars idrottsliga aktiviteter har uppmärksammats det senaste årtiondet. Resultaten har dock varit motstridiga, där vissa har rapporterat att det finns skillnad i vad som motiverar flickor och pojkar samt att föräldraengagemanget uppfattas olika (Decker, 1995; Flood & Hellstedt, 1990; Koivula, 1999) medan andra framhåller att det faktiskt inte är så stor skillnad vad gäller flickor och pojkars idrottsliga aktivitet (DuBois, 1990; Franzén och Peterson, 2001; Freedman-Doan et al., 2000).

Resultaten i denna studie visar både på likheter och skillnader vad gäller fotbollsspelande flickor och pojkar. Likheterna är bl a att de tycks motiveras av liknande faktorer till att spela fotboll, ha liknande uppfattning om föräldrainvolvering samt att en konsensus råder mellan hur de anser att föräldrar är involverade och vad föräldrarna rapporterar. Även relationen mellan självkänsla och motivationsfaktorer tycks vara liknande hos fotbollsspelande flickor och pojkar. Resultaten stöds delvis av tidigare studier som också visar en samstämmighet mellan pojkars och flickors attityder och värderingar inom idrotten och ungdomars uppfattning om föräldrainvolvering (Babkes & Weiss, 1999; DuBois, 1990; Franzén & Peterson, 2001). Likheterna kan förklaras av att idrotten, som anses vara en stark socialisationsagent (Patriksson, 1979), har en liknande fostrande funktion oavsett kön.

Vad gäller skillnaderna visade resultaten i denna studie att pojkar upplevde större idrottslig kompetens och motiverades mer av faktorn ”utveckla färdigheterna” än flickor. Vidare uppvisade pojkar positiva relationer mellan upplevd kompetens och motivationsfaktorn ”ha roligt”. Flickor däremot ansåg fotboll vara roligare och motiverades mer av faktorn ”laganda” än pojkar. Dessutom var faktorn ”ha skoj” positivt relaterad till motivationsfaktorn ”laganda” för flickor medan så inte var fallet för pojkar. Detta kan bl a förklaras av att pojkar tidigare än flickor intar en mer elitinriktad attityd till idrott där vinna blir viktigt, kanske till och med viktigare än att följa reglerna (DuBois, 1990; Franzén & Peterson, 2001). Utveckling av färdigheter samt hög upplevd kompetens kan av pojkar ses som förutsättningar att i framtiden bli en elitidrottare. Flickors högre värden på motivationsfaktorn ”laganda” kan innebära att upplevelse av att ha skoj inom idrott, tillsammans med andra, är viktigare än preferensen att vara idrottsligt kompetent (Flood & Hellstedt, 1990).

De skillnader som framkommit vad gäller föräldrainvolvering är att flickors uppfattning av mors involvering stämmer väl överens med vad mödrar rapporterar medan så inte är fallet för pojkar. Diskrepansen vad gäller upplevelsen av mödrars involvering kan förklaras av att mödrar en gång i tiden också var tonårsflickor, där många även idrottade då de var i sitt barns ålder. De har på så sätt mer erfarenhet av hur det är att vara ”idrottande tonårstjej”, samt kan mer förstå vilket stöd och engagemang som behövs för flickor. Därmed inte sagt att pojkar inte behöver mödrars stöd. Resultaten visar att pojkars upplevelse av mödrars beröm och förståelse är positivt relaterat till bassjälvkänslan.

Vidare framkom det i studien att föräldrainvolvering på olika sätt var relaterad till flickors respektive pojkars självkänsla. Det tycks vara så att flickors bassjälvkänsla inte alls är relaterad till mödrars involvering medan det finns både positiva relationer (beröm och förståelse) och negativa relationer (instruktivt beteende) mellan mödrars involvering och pojkars bassjälvkänsla. För flickors bassjälvkänsla tycks faders involvering spela en större roll. Detta skulle betyda att endast faders involvering skulle påverka bassjälvkänslan för flickor i idrott. Dock skall sägas att skillnaden i flickors upplevelser av fäder och mödrar överlag var liten på de olika faktorerna.

Även vad gäller relationen mellan föräldrainvolvering och faktorerna upplevd kompetens samt ”ha skoj” påvisades skillnader mellan pojkar och flickor. För pojkar var faktorn upplevd kompetens positivt relaterad till beröm & förståelse från fadern och ”ha skoj” till beröm & förståelse från modern, vilket inte var fallet för flickor. Upplevelse av beröm & förståelse tycks sålunda vara av vikt för pojkar men inte för flickor för att tycka att fotboll är roligt och för att uppleva idrottslig kompetens. Detta går delvis emot Harters teori (1988) som

menar att positivt stöd från föräldrar är relaterat till upplevd kompetens och att tycka att idrott är roligt. En förklaring kan vara att flickor på andra sätt upplever fotboll vara roligt, t ex att ingå i ett lag och känna laganda.

4.4 Implikationer

Barns tidiga idrottsliga erfarenhet är av stor betydelse där positiva erfarenheter kan leda till ett livslångt fysiskt aktivt liv, antingen för glädjen i sig eller för att göra karriär. Erfarenheterna skall inte endast ses som viktiga i det idrottsliga livet utan även allmänt såsom utveckling av självkänslan (Danish et al., in press; Orlick & Zitzelsberger, 1996). Sålunda måste idrotten utformas så att positiva känslor och erfarenheter utvecklas vilka befrämjar och tar till vara på ungdomarnas högst personliga motiv till att idrotta. Dessutom bör idrottsrörelsen ge möjlighet till att utveckla en god självkänsla samt få föräldrar att vara ett gott stöd i deras barns idrottande (Hellstedt, 1990; Smoll et al., 1993).

Vad gäller utformning av barn- och ungdomsidrotten bör idrottsrörelsen beakta följande rekommendationer: (1) En av de viktigaste aspekterna är befrämjandet av individens färdighetsutveckling. Utveckling av självvärdering och självkontroll är av vikt där fokus på att förbättra de egna färdigheterna utan att i allt för hög grad jämföra sig med andra leder till att individer känner sig kunniga och dugliga inom idrotten. Den fysiska miljön samt olika regelverk bör vidare anpassas till gruppens nivå. Det kan röra sig om att ha mindre spelplaner, betona andra aspekter än endast ”göra mål” såsom passningsspel god teknik samt kamratskap. Detta leder till att inläring och utförande av färdigheter befrämjas på ett positivt sätt (DuBois & Hirsch, 2000; Weiss & Ebbeck, 1996; Weiss et al., 1990; Whitehead & Corbin, 1997). Rekommendationerna ligger väl i linje med de referensramar som har diskuterats i arbetet. Harter (1981) Weiss och Ebbeck (1996) samt Sonstroem (1997) betonar alla på sitt sätt upplevelsen av att vara kompetent som viktig. Idrottsrörelsen har unika möjligheter att påverka detta i positiv riktning. Känslan av att känna sig kompetent och att man duger till kan inte nog betonas inom barn- och ungdomsidrotten. (2) En annan viktig aspekt är socialt stöd i form av förebilder, återkoppling samt utveckling av ett positivt inlärningsklimat. Inläring via förebilder ger ungdomar möjligheter att reflektera och förändra beteendet utifrån hur andra har utfört olika prestationer. Idrotten kan erbjuda olika sätt att lära sig färdigheterna på. Förebilderna behöver inte tvunget vara någon idol utan kan vara en individ i samma ålder där identifikation kan ske och där motivation såsom ”kan han kan jag också” utvecklas. Vad gäller återkoppling erhålls denna främst från föräldrar och ledare. Adekvat återkoppling, kvalitativ snarare än kvantitativ, på prestation är en av de viktigaste aspekterna till positiv utveckling av självkänslan. Föräldrar och ledare bör ge återkoppling så att färdighetsutvecklingen poängteras, dvs. berömma prestationen samt ge förslag till förbättringar. Dessutom innebär ett positivt

inlärningsklimat betoning på utveckling av färdigheter utifrån individens förutsättningar och där jämförelser med andra och tävlingsfokusering spelar en mindre betydande roll (Humpries, 1991; Scanlan et al., 1993; Weiss & Ebbeck, 1996; Whitehead & Corbin, 1997). Även dessa rekommendationer ligger väl i linje med referensramar i arbetet som betonar vikten av signifikanta personer i ungdomars omgivning, föräldrar och ledare (Harter, 1981; Weiss & Ebbeck, 1996). Det stöd, återkoppling samt klimat som föräldrar och ledare skapar kring barns och ungdomars idrottande påverkar motivation samt utveckling av individens självkänsla. Positiv uppskattning och adekvat återkoppling på prestationerna i ett klimat som betonar inläring och färdighetsutveckling är god grund för vidare fortsättning inom idrotten. Barn- och ungdomsidrotten i Sverige skulle på många sätt gynnas om ledare och föräldrar har förståelse för dessa aspekter, t ex skulle interaktionen mellan de vuxna och barnet kunna utveckla en större förståelse kring vad som är viktigt inom idrotten för barnen. (3) En av de allra viktigaste motivationsfaktorerna till att idrotta är upplevelsen av att ha roligt där känslor såsom stolthet, lycka och spänning upplevs. Idrottsrörelsen bör sträva efter att detta dominerar verksamheten. Även här har ledaren en avgörande roll i att skapa en atmosfär där alla känner sig delaktiga och där aktiviteterna anpassas till individernas nivå (Harter, 1981; Scanlan & Simons, 1992; Weiss & Ebbeck, 1996). De känslomässiga erfarenheterna som barnen upplever inom idrotten är fundamentala grundstenar i förståelsen av varför de idrottar. Känslan av att ha skoj, känna glädje, stolthet och lycka över en prestation borde vara primärt i all barn- och ungdomsidrott. Positiva känsloupplevelser är dessutom en mycket viktig aspekt för att få barn att fortsätta med sin idrott. (4) Det kan även vara av vikt att utveckla ungdomars självständighet både inom och utanför idrotten. Med självständighet menas att de aktivt tar ansvar för sitt idrottsdeltagande genom att bli lära sig att sätta upp relevanta mål, hur träningen skall genomföras för att förbättra färdigheterna samt hur prestationerna kan utvärderas utifrån de egna förutsättningarna. Vidare inbegriper begreppet förståelsen för varför fysisk aktivitet är viktigt samt hur detta kan befrämja hälsan.

Harters modell (1981) betonar att förmåga till självständighet i större utsträckning befrämjar utveckling av inre motivationsmål såsom vilja till att arbeta hårt och utvärdera sina färdigheter vilket i sin tur leder till fortsatt idrottsdeltagande. Denna aspekt är barn- och ungdomsidrotten överlag inte bra på att utveckla, framför allt inte nyttan av färdigheterna utanför idrottsliga domäner. En god och adekvat ungdomsidrott skall klart och tydligt påvisa vilken nytta ungdomar i allmänhet har av de färdigheter som lärs inom idrotten (Danish et al., in press). Det kan röra sig om att planera sin skolgång, passa tider samt utveckla goda kamratrelationer. Således finns en hel del att tänka på när idrotten skall struktureras för ungdomar, där det främsta syftet måste vara att låta dem ha

roligt samt ge dem kunskap i vad livslång fysisk aktivitet har för positiva konsekvenser.

4.5 Framtida studier

I framtida studier vore det intressant att studera hur kulturella aspekter är relaterade till ungdomars idrottande (DuBois & Hirsch, 2000). Uppvisar ungdomar från minoritetsgrupper olikheter i motivation, självkänsla och upplevd kompetens jämfört med andra ungdomar? Upplever ungdomar från minoritetsgrupper föräldrainvolveringen på ett annorlunda sätt? Dessutom vore det av intresse att studera hur social klass är relaterat till studiens nämnda faktorer samt om ungdomar i olika idrotter upplever sitt idrottande på ett annorlunda sätt än fotbollsspelande ungdomar. Vidare vore det intressant att genomföra studier med experimentella design. Interventionsstudier skulle på ett bättre sätt kunna bringa förståelse för och utröna kausala effekter huruvida idrottslig aktivitet leder till höjd självkänsla. Det vore även en styrka att integrera mer kvalitativa tillvägagångssätt som komplement till denna studies kvantitativa analysmetoder. På så sätt kunde en djupare förståelse erhållas om dels ungdomars upplevelser kring sitt idrottande och föräldrars attityder om sina barns idrottande.

4.6 Metoddiskussion

I detta arbete har en kvantitativ undersökningsmetod använts med hjälp av olika frågeformulär. En relevant fråga i sammanhanget är förstås vad som egentligen studeras när försökspersoner med hjälp av papper och penna avlägger svar på en femgradig Likertskala? Hur stor är skillnaden mellan grupper när resultaten visar små medelvärdeskillnader, på 0,2 enheter, men ändå visar signifikans? Eta² värden samt power bör komplettera resultaten (Stoove & Andersen, 2003), vilket också skett i de tabeller som redovisas ovan. Dessa har dock inte alltid nått upp till tillfredsställande nivåer. Som komplement till resultaten skulle innehållsanalyser kunna utföras med hjälp av kvalitativa analysmetoder. På så sätt kunde information erhållas om undersökningsdeltagarnas tolkningar av påståenden som ”hårt arbete” och ”att anstränga sig” vilka finns i formulären. Med hjälp av metodtriangulering skulle en djupare förståelse och insikt för ungdomars åsikter kring motivation, föräldrainvolvering och självkänsla också kunna erhållas.

Arbetet är en tvärsnittsstudie där flickor och pojkar i olika åldrar vid ett tillfälle besvarar frågeformulären. Diskuteras kan om resultaten verkligen speglar deras uppfattning om ämnet i fråga. Ungdomar befinner sig i en intensiv period av livet, där tonårsproblematik, sökande efter identitet samt frigörelseprocessen från föräldrar på allvar påbörjas. En tvärsnittsstudie kan inte upptäcka de even-

tuella förändringar i åsikter som sker över tid. Longitudinella studier kan på ett bättre sätt fånga de förändringar kring motivation och attityder till träning som sker över tid (Coakley, 1996; DuBois, 1990; Franzén & Peterson, 2001).

Försiktighet skall också iakttas vad gäller frågan om kausalitet råder. Då detta är en tvärsnittsstudie är det omöjligt att uttala sig om kausalitet. Studien kan således inte uttala sig om huruvida idrott leder till en hög självkänsla eller om det är ungdomar som söker sig till idrotten för att på så sätt ytterligare stärka sin positiva självbild (Fox, 1997). För detta krävs experimentella designar.

Även mot urvalet och tillvägagångssättet för datainsamlingen kan kritik resas. Deltagande föreningar är baserade på de ledare som fanns på plats vid två introduktionsmöten inför säsongen. Alla ledare på mötet var dessutom inte intresserade av att delta i studien. Ledare som deltog och tog emot frågeformulären för vidare utskick till föräldrar och ungdomar skiljer sig troligtvis från dem som inte visade intresse. Att ta med redan från början intresserade ledare kan påverka resultaten. Varför var just dessa intresserade? Är det dem som redan har god kommunikation och samarbete med föräldrarna? Ett slumpmässigt urval skulle bättre spegla populationen fotbollsspelande flickor och pojkar.

Validiteten i denna studie stärks ändå av den teoretiska förankring som respektive instrument grundar sig på. Liknande instrument som MTI har använts sedan Gill, Gross & Huddleston (1983) först utvecklade instrumentet. Självkänsla formuläret har sin teoretiska förankring i Johnson (1997) forskning kring självkänslans uppdelning i bas- respektive prestationsbaserad självkänsla. PISQ förankras i teoretisk forskning av Würth et al. (in press) och Würth (2001) som visar liknande dimensioner som i detta arbete. Reliabiliteten i detta arbete har styrkts med Cronbachs alfa och har i de flesta fall visat tillfredsställande till god nivå.

För att ändå bättre förstå ungdomsidrotten och de undersökta fenomenen är det av vikt att i framtiden använda sig av både kvalitativa och kvantitativa analysmetoder. Detta kan ge en bättre förståelse för den innebörd som ungdomar lägger i olika begrepp såsom motivation och föräldrainvolvering. Vidare är det av vikt att longitudinella studier genomförs för att studera hur åsikter, beteenden och attityder förändras över tid.

5. Referenser

Alexandris, K., Zahariadis, P., Tsorbatzoudis, C., & Grouios, G. (2002). Testing the sport commitment model in the context of exercise and fitness participation. *Journal of Sport Behavior*, 25, 217-231.

Amorose, A.J. (1999). *Intraindividual variability of self-evaluations in the physical domain: Prevalence, consequences and sources*. Doktorsavhandling, University of Virginia.

Amorose, A.J. (2002). The influence of reflected appraisals on middle school and high school athlete's self-perception of sport competence. *Pediatric Exercise Science*, 14, 377-390.

Babkes, M.L., & Weiss, M.R. (1999). Parental influence on children's cognitive and affective responses to competitive soccer participation. *Pediatric Exercise Science*, 11, 44-62.

Bach, G. (2002). Time out. *Parks & Recreation*, 37, 1-2.

Bakker, F.C., De Koning, J.J., van Ingen-Schenau, G.J., & De Groot, G. (1993). Motivation of young elite speed skaters. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 432-442.

Barber, H., Sukhi, H., & White, S.A. (1999). The influence of parent-coaches on participant motivation and competitive anxiety in youth sport participants. *Journal of Sport Behavior*, 22, 162-181.

Berger, M.A. (1999). *The impact of organized sport participation on self esteem in middle school children*. Doktorsavhandling, Pace University, New York.

Berryman, J.W (1996). The rise of boys sport in the United States. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth sport: A biopsychological perspective* (pp. 4-14). Madison, WI: Brown & Benchmark.

Biddle, S.J.H. (1992). Exercise psychology. *Sport Science Review*, 1, 79-92.

Biddle, S.J.H. (1993). Children, exercise and mental health. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 200-216.

Bloom, M. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine Books.

Boyd, M.P., Weinmann, C., & Yin, Z. (2002). The relationship of physical self-perception and global orientation to intrinsic motivation for exercise. *Journal of Sport Behavior*, 25, 1-19.

Boyd, M.P., & Yin, Z. (1996). Cognitive-affective sources of sport enjoyment in adolescent sport participants. *Adolescence*, 31, 383-395.

Briggs, J.D. (1994). An investigation of participant enjoyment in the physical activity instructional setting. *Physical Educators*, 51, 213-222.

Browne, B.A., & Francis, S.K. (1993). Participation in school-sponsored and independent sports: Perceptions of self and family. *Adolescence*, 28, 383-391.

- Brustad, R.J. (1992). Integrating socialization influences into the study of children's motivation in sport. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 14, 59-77.
- Brustad, R.J. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. *Pediatric Exercise Science*, 5, 210-223.
- Brustad, R.J. (1996). Parental and peer influence on children's psychological development through sport. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp.112-124). Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Brustad, R.J., Babkes, M.L., & Smith, A.L. (2001). Youth in sport. Psychological considerations. In R.N. Singer, C.M. Janelle & H.A. Hausenblas (Eds.), *Handbook of sport psychology* (pp. 604-635). New York: Wiley & Son.
- Butcher, J., Lindner, K.J., & Johns, D.P. (2002). Withdrawal from competitive youth sport: A retrospective ten- year study. *Journal of Sport Behavior*, 25, 145-164.
- Carr, C.M., & Murphy, S.M. (1996). Alcohol and drugs in sport. In S.M. Murphy (Ed), *Sport psychology interventions* (pp. 283-306). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Coakley, J. (1990). *Sport and society: Issues and controversies* (4th edition). St. Louis: Mosby.
- Coakley, J. (1996). Socialization through sports. In O. Bar-Or (Ed), *The child and adolescent athlete. Encyclopedia of sport medicine* (pp. 353-363). Oxford, England: Blackwell Scientific.
- Colley, A., Eglinton, E., & Elliott, E. (1992). Sport participation in middle childhood: Association with styles of play and parental participation. *International Journal of Sport Psychology*, 23, 3, 193-206.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The Sport Psychologist*, 13, 395-417.
- Danish, S.J., Hodge, K., Heke, I., & Taylor, T.E. (in press). *Promoting healthy development of youth physical activity and sport*.
- Davies, K. (2000). What every parent should know. *Ebony*, 55, 86-88.
- Decker, D. (1995). Participation in youth sport, gender, and the moral point of view. *Physical Educator*, 52, 14-22.
- DeFrancesco, C., & Johnson, P. (1997). Athlete and parent perceptions in junior tennis. *Journal of Sport Behavior*, 20, 29-37.
- Delaney, W., & Lee, C. (1995). Self esteem and sex roles among male and female high school students: Their relationship to physical activity. *Australian Psychologist*, 30, 84-87.
- DuBois, P. (1990). Gender differences in value orientation toward sports: A longitudinal analysis. *Journal of Sport Behavior*, 13, 3-15.

- DuBois, D.L., & Hirsch, B.J. (2000). Self esteem in early adolescence: From stock character to marquee attraction. *Journal of Early Adolescence, 20*, 5-11.
- DuBois, D.L., Tevendale, H.D., Burk-Braxton, C., Swenson, L. P., & Hardesty, J.L. (2000). Self system influences during early adolescence: Investigation of an integrative model. *Journal of Early Adolescence, 20*, 32-43.
- Ebbeck, V., & Weiss, M.R. (1998). Determinants of children's self-esteem: An examination of perceived competence and affect in sport. *Pediatric Exercise Science, 10*, 285-296.
- Eccles, J.S., & Harold, R.D. (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles expectancy-value model. *Journal of Sport Psychology, 3*, 7-35.
- Engström, L-M. (1996). Youth sport in Sweden. In P. DeKnop, L-M. Engström, B. Skirstad & M.R. Weiss (Eds.), *Worldwide trends in youth sport* (pp. 231-243). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Eppright, T.D., Sanfacon, J.A., Beck, N.C., & Bradley, J.S. (1997). Sport psychiatry in childhood and adolescence: An overview. *Child Psychiatry and Human Development, 28*, 71-88.
- Erikson, E.H. (1986). *Barnet i samhället*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Estes, C., & Henderson, K. (2003). Enjoyment and the good life. *Parks & Recreation, 38*, 22-31.
- Ewing, M.E., & Seefeldt, V. (1996). Patterns of participation and attrition in American agency-sponsored youth sport. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp.31-46). Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Ewing, M.E., Seefeld, V.D., & Brown, T.P. (1996). *Role of organized sport in the education and health of American children and youth*. Background report on the role of sport in youth development. New York: Carnegie Corporation.
- Finkenber, M.E., & Moode, F.M. (1996). College students perception of the purposes of sports. *Perceptual and Motor Skills, 82*, 19-22.
- Flood, S.Q., & Hellstedt, J.C. (1991). Gender differences in motivation intercollegiate athletic participation. *Journal of Sport Behavior, 14*, 159-168.
- Fox, K.R. (1997). The physical self and processes in self esteem development. In K.R. Fox (Ed.), *The physical self: From motivation to well-being* (pp. 111-140). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Franzén, M., & Peterson, T. (2001). *Football involvement and gender differences*. Paper presented at the 5 th ESA conference, Helsinki, 28 August-1 September.
- Freedman-Doan, C., Wigfeld, A., Eccles, J.S., Blumenfeld, P., Arbretton, A., & Harold, R.D. (2000). What am I best at? Grade and gender differences in children beliefs about ability improvement. *Journal of Applied Developmental Psychology, 21*, 379-402.

- Gill, D.L., Gross, J.B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sport. *International Journal of Sport Psychology*, 14, 1-14.
- Green, B.C., & Chaplin, L. (1997). Enduring involvement in youth soccer: The socialization of parent and child. *Journal of Leisure Research*, 1, 61-78.
- Greendorfer, S.L., Lewko, J.H., & Rosengren, K.S. (1996). Family and genders-based influences in sport socialization of children and adolescents. In F.L. Smith & R.E Smoll (Eds), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp. 89-111). Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Gould, D., & Eklund, R.C. (1996). Emotional stress and anxiety in the child and adolescent athlete. In O. Bar-Or (Ed), *The child and adolescent athlete. Encyclopedia of sport medicine* (pp. 383-398). Oxford, England: Blackwell Scientific.
- Gruber, J.J. (1986). Physical activity and self-esteem development in children: A meta-analysis. In G.A. Stull & H.M. Eckert (eds). *The American academy of physical education papers, No 19* (pp. 20-48). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Harter, S. (1980). The development of competence motivation in the mastery of cognitive and physical skills: Is there still a place for joy? *Psychology of Motor Behavior and Sport*, 3-29.
- Harter, S. (1981). A model of intrinsic mastery motivation in children: Individual differences and developmental change. In W.A. Collins (Ed.), *Minnesota symposium on child psychology*, 14 (pp. 215-255). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Harter, S. (1985). *The self-perception profile for children*. Opublicerad manual, University of Denver. Denver, CO.
- Harter, S. (1988). Causes, correlates and the functional role of global self-worth. A life-span perspective. In J. Kolligan & R. Sternberg (Eds), *Perceptions of competence and incompetence across the life-span* (pp. 67-98). New Hawen, CT: Yale University Press.
- Hayes, S.D., Crocker, P.R.E., & Kowalski, K.C. (1999). Gender differences in physical self perceptions, global self esteem and physical activity: Evaluation of the physical self perception profile model. *Journal of Sport Behavior*, 22, 1-14.
- Hellstedt, J. (1987). The coach-parent-athlete relationship. *Sport Psychologist*, 1, 151-160.
- Hellstedt, J.C. (1990). Early adolescent perception of parental pressure in the sport environment. *Journal of Sport Behavior*, 13, 135-145.
- Hellstedt, J.C. (1995). Invisible players: A family system model. In S.M Murphy (Ed), *Sport psychology interventions* (pp. 117-146). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hinic, H. (2001). Självkänsla inom ungdomsidrotten. In A. Forsberg (Ed), *Svensk Idrottsforskning*, 4 (pp. 32-35). Stockholm AB: Grafiska huset.

- Hinic, H., & Hassmén, P. (2001). Idrottsmotivation, självkänsla och ledarstöd inom barn- och ungdomsidrotten. In G. Patriksson (Ed), *Aktuell Beteendevetenskaplig Idrottsforskning årskrift 2001* (pp. 81-88). Sociologiska Institutionen, Lunds Universitet
- Hirsch, B.J., & DuBois, D.L. (2000). Self esteem in early adolescence revisited: A promising sequel and a casting call for future roles. *Journal of Early Adolescence*, 20 , 25-28.
- Hofferth, S.L., & Sandberg, J.E. (2001). How American children spend their time. *Journal of Marriage & Family*, 63, 295-308.
- Horn, T.S., & Harris, A. (1996). Perceived competence in young athletes: Research findings and recommendation for coaches and parents. In F.L. Smith & R.E. Smoll (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp. 309-329). Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Hoyle, R.H., & Leff, S.S. (1997). The role of parental involvement in youth sport participation and performance. *Adolescence*, 32, 233-243.
- Humpries, C.A. (1991). Opinions of participants and non participants toward youth sport. *Physical Educator*, 48, 44-47.
- Jambor, E.A. (1999). Parent as children's socializing agents in youth soccer. *Journal of Sport Behavior*, 22, 350-360.
- Johnson, M. (1997). *On the dynamic of self esteem: Empirical validation of basic self esteem and earning self esteem*. Doktorsavhandling, Stockholms Universitet.
- Jonsson, R. (1983). *Fortsätta eller sluta? En studie av bakgrunden till avhopp ur barn- och ungdomsidrott. Fallet simning*. Sociologiska institutionen, Uppsala Universitet.
- Kamal, A.F., Blais, C., Kelly, P., & Ekstrand, K. (1995). Self esteem attributional components of athletes versus nonathletes. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 189-195.
- Kanters, M.A., & Estes, C.A. (2002). Parents and youth sport. *Parks & Recreation*, 37, 20-27.
- Kanters, M.A., & Tebbutt, S. (2001). Fun first. *Parks & Recreation*, 36, 72-80.
- Karp, S. (2000). *Barn, föräldrar och idrott. En intervjustudie om fostran inom golf och fotboll*. Doktorsavhandling, Umeå Universitet.
- Kerr, G.A., & Goss, J.D. (1997). Personal control in elite gymnasts: The relationship between locus of control, self esteem and trait anxiety. *Journal of Sport Behavior*, 20, 69-83.
- Kidman, L., McKenzie, A., & McKenzie, B. (1998). The nature and target on parent's comments during youth sport competition. *Journal of Sport Behavior*, 22, 54-69.
- Koivula, N. (1999). Sport participation: Differences in motivational and actual participation due to gender typing. *Journal of Sport Behavior*, 22, 360-380.

Koivula, N., Hassmén, P., & Fallby, J. (2002). Self-esteem and perfectionism in elite athletes: Effects on competitive anxiety and self-confidence. *Personality and Individual Differences*, 32, 865-875.

Krane, V., Greenleaf, C.A., & Snow, J. (1997). Reaching for gould and the price of glory. A motivational case study of an elit gymnast. *The Sport Psychologist*, 11, 53-71.

Lindner, K.J., & Kerr, J.H. (2000). Metamotivatinal orientation in sport participants and non participants. *Psychology of Sport and Exercise*, 1, 7-25.

Lindner, K.J., & Kerr, J.H. (2001). Predictability of sport participation motivation from metamotivational dominance and orientation. *Personality and Individual Differences*, 5, 759-773.

Martin, D.E., & Dodder, R.A. (1991). Socialization experiences and level of terminating participation in sport. *Journal of Sport Behavior*, 14, 213-227.

Modrcin-Talbott, M.A, Pullen, L., Zandstra, K., Ehrenberger, H., & Muenchen, B. (1998). A study of self esteem among well adolescents: Seeking a new direction. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 21, 229-241.

Morra, N., & Smith, M.D. (1996). Interpersonal sources of violence in hockey: The influence of the media. Parents, coaches and game officials. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp.142-160). Madison, WI: Brown & Benchmark.

Mota, J., & Silva, G. (1999). Adolescent's physical activity: Association with socio-economic status and parental participation among a Portuguese sample. *Sport, Education & Society*, 4, 193-200.

Orlick, T.D., & Zitzelsberger, L. (1996). Enhancing childrens sport experience. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp.330-337). Madison, WI: Brown & Benchmark.

Patriksson, G. (1979). *Socialisation och involvering i idrott*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Peterson, T. (2000). Idrotten som integrationsarena? In G. Rystad & S. Lundberg (Eds), *Att möta främlingar* (pp.141-166). Lund: Arkiv förlag.

Petlichkoff, L.M. (1996). The drop-out dilemma in youth sport. In O. Bar-Or (Ed.), *The child and adolescent athlete. Encyclopedia of sport medicine* (pp. 418-430). Oxford, England: Blackwell Scientific.

Richman, E.L., & Shaffer, D.R. (2000). If you let me play sports: How might sport participation influence the self esteem of adolescent females? *Psychology of Women Quarterly*, 24, 189-199.

Riksidrottsförbundet (2000). *Idrotten vill*. Idrottens hus, Farsta.

- Roberts, G.C. (1992). Motivation in sport and Exercise: Conceptual constraints and convergence. In G.C Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp. 3-30), Champaign, IL: Human Kinetics.
- Roberts, G.C. (2001). Understanding the dynamics of motivation in physical activity: The influence of achievement goals on motivational processes. In G.C. Roberts (Ed.), *Advances in motivation in sport and exercise* (pp. 1-50). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Roberts, G.C., & Treasure, D.C. (1992). Children in sport. *Sport Science Review*, 1, 46-64.
- Romar, J-E. (1994). Adolescent athletes perceived sport competence and motives for individual sports. *Physical Education*, 51, 114-118.
- Scanlan, T.K., & Simons, J.P. (1992). The construct of sport enjoyment. In G.C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp. 199-216). Champaign, IL: Human Kinetics
- Scanlan, T.K., Carpenter, P.J., Lobel, M., & Simons, J.P. (1993). Sources of enjoyment for youth sport athletes. *Pediatric Exercise Science*, 5, 275-285.
- Sherman, C.A., Fuller, R., & Speed, H.D. (2000). Gender comparison of preferred coaching behaviors in Australian sport. *Journal of Sport Behavior*, 23, 389-407.
- Shropshire, J., & Carroll, B. (1997). Family variables and children's physical activity: Influence of parental exercise and socio-economic status. *Sport, Education and Society*, 1, 95-116.
- Sloane, K. (1985). Home influences on talent development. In B. Bloom (Ed.), *Developing talent in young people* (pp. 439-476). New York: Ballantines Books.
- Smith, R.E., & Smoll, F.L. (1990). Self esteem and children's reaction to youth sport coaching behaviors: A field study of self enhancement processes. *Developmental Psychology*, 26, (6), 987-993.
- Smith, R.E., & Smoll, F.L. (1996). Behavioral assessment and interventions in youth sport. *Behavior Modification*, 20, 3-44.
- Smoll, F.L., Smith, R.E., Barnett, N.P., & Everett, J.J. (1993). Enhancement of childrens self esteem through social support training for youth sport coaches. *Journal of Applied Psychology*, 4, 602-610.
- Sonstroem, R.J. (1997). The physical self system: A mediator of exercise and self esteem. In K.R. Fox (Ed.), *The physical self: From motivation to well-being*, (pp. 3-26). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Sonstroem, R.J., Harlow, L.L., & Josephs, L. (1994). Exercise and self esteem: Validity of model expansion and exercise associations. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 14, 29-42.
- Stainback, R.D. (1997). *Alcohol and sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Stein, G.L., & Raedeke, T.D. (1999). Childrens perception of parent sport involvement: It's not how much, but to what degree that's important. *Journal of Sport Behavior*, 22, 591-601.
- Stephens, D.E. (1998). The relationship of goal orientation and perceived ability to enjoyment and value in youth sport. *Pediatric Exercise Science*, 10, 236-247.
- Sterling, S. (1997). The soccer parent. *North American Review*, 282, 39-41.
- Stoove, M.A., & Andersen, M.B. (2003). What are we looking at, and how big is it? *Physical Therapy in Sport*, 4, 93-97.
- Taylor, D.L. (1995). A comparison of college athletic participants and non participants on self esteem. *Journal of College Students Development*, 36, 444-451.
- Tevendale, H.D., & DuBois, D.L. (1997). Self esteem stability and early adjustment: An exploratory study. *Journal of Early Adolescence*, 17, 216-238.
- Van Yperen, N.W. (1995). Interpersonal stress, performance level, and parental support. A longitudinal study among highly skilled young soccer players. *Sport Psychologist*, 9, 225-241.
- Vilhjalmsson, R., & Thorlindsson, T. (1998). Factors related to physical activity: A study of adolescents. *Social Science & Medicine*, 5, 665-675.
- Walker, H.J. (1993). Youth sport: Parental concerns. *Physical Educator*, 50, 104-113.
- Walters, S.T., & Martin, J.E. (2000). Does aerobic exercise really enhance self esteem in children? A prospective evaluation in 3rd-5th graders. *Journal of Sport Behavior*, 23, 51-60.
- Wang, J., & Wiese-Bjornstal, D.M. (1997). The relationship of school type and gender to motives for sport participation among youth in Peoples Republic of China. *International Journal of Sport Psychology*, 28, 13-24.
- Weiss, M.R. (1996). Children in sport: An educational model. In S.M. Murphy (Ed.), *Sport psychology interventions* (pp. 39-70). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Weiss, M.R., & Chaumeton, N. (1992). Motivational orientation in sport. In T.S. Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* (pp. 61-100). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Weiss, M.R., & Ebbeck, V. (1996). Self esteem and perceptions of competence in youth sports: Theory, research and enhancement strategies. In O. Bar-Or (Ed.), *The child and adolescent athlete. Encyclopedia of sport medicine* (pp. 364-382). Oxford, England: Blackwell Scientific.
- Weiss, M.R., Kimmel, L.A., & Smith, A.L. (2001). Determinants of sport commitment among junior tennis players: Enjoyment as a mediating variable. *Pediatric Exercise Science*, 13, 131-144.
- Weiss, M.R., McAuley, E., Ebbeck, V., & Wiese, D. (1990). Self esteem and casual attributions for childrens physical and social competence in sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 12, 21-36.

- Weiss, M.R., Smith, A.L., & Theebom, M. (1996). That's what friends are for: Childrens and teenagers perception of peer relationship in sport domain. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 18*, 347-379.
- Welk, G.J., Wood, K., & Morss, G. (2003). Parental influences on physical activity in children: An exploration of potential mechanism. *Pediatric Exercise Science, 15*, 19-33.
- White, S.A., Duda, J.L., & Keller, M.R. (1998). The relationship between goal orientation and perceived purpose of sport among youth sport participants. *Journal of Sport Behavior, 21*, 474-483.
- Whitehead, J.R., & Corbin, C.B. (1997). Self esteem in children and youth: The role of sport and physical education. In K.R. Fox (Ed.), *The physical self: From motivation to well-being*, (pp. 175-204). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Wiersma, L.D. (2001). Conceptualization and development of the sources of enjoyment in youth sport questionnaire. *Measurement in Physical Education and Exercise Science, 5*, 153-177.
- Wiggins, D.K. (1996). A history of highly competitive sport for American children. In F.L. Smoll & R.E. Smith (Eds.), *Children and youth in sport: A biopsychosocial perspective* (pp.15-30). Madison, WI: Brown & Benchmark.
- Wong, E.H., & Bridges, L.J. (1995). A model of motivational orientation in the youth sport: Some preliminary work. *Adolescence, 30*, 437-452.
- Woolger, C., & Power, T.G. (1993). Parent and sport socialization: Views from the achievement literature. *Journal of Sport Behavior, 16*, 171-190.
- Woolger, C., & Power, T.G. (2000). Parenting and children's intrinsic motivation in age group swimming. *Journal of Applied Developmental Psychology, 21*, 595-607.
- Würth, S. (2001). *Die rolle der eltern im sportlichen entwicklungsprozess von kindern und jugendlichen*. Doktorsavhandling, Universität Bielefeld.
- Würth, S., Lee, M.J., & Alfermann, D. (2003). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of Sport and Exercise*, in press.
- Wylleman, P., De Knop, P., & Van Kerckhoven, C. (2000). *The development of the athlete family as perceived by talented swimmers and their parents*. Paper presented at the AAASP Conference, Nashville, TN.
- Wylleman, P., De Knop, P., Sloore, H., Vanden Auweele, Y., & Ewing, M.E. (2002). Talented athletes perceptions of the athlete-coach-parents relationship. *Kinesiologia Slovenica, 8*, 59-69.